

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f ü z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
kéthavonta megjelenő kiadványa
XXII. évfolyam 238. szám
2018. november–december

Tisztelt Olvasóink!

Minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor Fővárosi Örmény Klub a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészseg közösségi termében (1114 Budapest, Orlay u. 6.) Megközelíthető a Gellért tértől a Móricz Zsigmond tér irányában, jobboldalon a 2. utca. Mindenkit szeretettel várunk!

A lapzárta változatlanul a páratlan hónap első hétfője.

Minden vasárnap elhangzik...

„... haláloddal legyőzted a halált ...” *

„**Lélek az Isten**” – mondta *Jézus* a szamáriabeli asszonynak. S a lélek nem ábrázolható. Különböző jelképekkel próbáljuk érzékeltetni, mint például *Rubljov* ikonja. De számos más megközelítés is van. A barokk korban Magyarországon elterjedt egy érdekes ikon: *Mária* megkoronázása. Kétoldalt: az Atya (idős ember) és a Fiú (*Jézus* szokásos ábrázolásában). Koronát tartanak az ikon alsó részének közepén levő *Mária* feje fölé, a felső részen a Szentlélek galamb képében. A képek szemlélése is dicsőítésre serkent. De hogyan kapcsolódik *Mária* a Szentháromsághoz? – A „Boldogasszony, Anyánk” szavaival tudunk válaszolni: „**Az Atyaistennek kedves, szép leánya, Krisztus Jézus Anyja, Szentlélek mátkája.**” *Jézusban* nyilatkoztatta ki magát Isten, a Szentlélek közreműködésével.

dr. Sasvári László

* *Szent Liturgia örmény katolikus szertartás szerint. Budapest, 2006*

Lapunk az interneten: www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

ISMÉT ERDÉLY...

Barangolás és honismereti túra Erdélyben – 2018. július 15–20.

Mint minden évben, idén is útra kelt a „nagy csapat”, azaz a *dr. Issekutz Sarolta* vezette EÖGYKE (Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület) tagjai, valamint szimpatizánsai és a Magyar Nemzeti Galéria köré tömörülő baráti társaság, hogy Gyuri bácsi (*dr. Szarka György*) honismereti vezető irányításával Erdély eddig még fel nem fedezett, vagy már ismert, de megunhatatlan kincseivel találkozzunk.

A már megszokott indulási helyről, a Műszaki Egyetem előtti parkolóból indultunk pontban reggel 6 órakor. Az M4-es úton haladva az ártándi határátkelés előtt megittuk az utolsó magyarországi kávéját Berettyóújfalun, azután továbbindultunk Nagyvárad felé.

Nagyvárad hangulatát, a Kőröspartot, a belváros felújított épületeit, a magyar költők szobrainak is helyet adó nagy parkot ez alkalommal a buszból láthattuk-érzékeltük. Hosszú út állt még előttünk célpontunk Gernyeszeg eléréséig.

A XIV. században Mezőtelegden koragótikus stílusban épített és a XV. században reformátussá vált templom

megtekintésével kezdtük a kulturális programot. Öröm, hogy ma is láthatók az eredeti faliképek a három szent magyar király (*Szt. István, Imre és László*) ábrázolásával, vagy a végítélet megjelenítésével. Az alapító-építető, a Csanád nemzetségbeli *Telegdi István* országbíró vörösmárvány síremléke monumentális, mégis az ott nyugvóknak személyes emléket állító látvány.

A következő megálló: Csucsá – Boncza kastély, illetőleg a kastélyhoz tartozó kisebb melléképület, amelyben *Ady* és *Csinszka* lakott a házasságukat elenző *Boncza-papa* „jóvoltából” és amelynek két helyiségét két évvel ezelőtt emlékszobává alakították a Petőfi Irodalmi Múzeum hathatós segítségével. Mindig jól esik nézegetni a néhány megmaradt szép bútordarabot, a fényképeket, a csipkeszerű díszítésű cserépkályhát, az itt írt verset, visszaidézte *Ady Csinszkával* megélt utolsó életszakaszának egy töredékét.

Ezt követően már Marosvásárhelyen átutazva estefelé érkezünk állandó táborhelyünkre Gernyeszegre. Kellemes szállás,

Jobbágytelke, Faluház

szeretetteljes fogadtatás, jó és bőséges ételek, ezzel már biztosítva is volt az elkövetkezendő napok jó hangulata.

A második napon reggeli után Szovátra indultunk a Tündérváros Alapítvány gyermekkorúsának meglátogatására. Gyönyörű helyen, a város fölötti dombtetőn épült meg az Alapítvány közösségi háza, ahol a két iskolanővér: Vera nővér és Gabi nővér vezetésével tanulnak énekelni és hangszeres zenélni a gyerekek. Meghallgattuk rögtönzött hangversenyüket, gyönyörködtünk a csengő tiszta hangokban és örültünk, hogy ez a sok tehetség a nővérek jóvoltából nem vesz el, sőt már az utód-tanárok kinevelése is folyamatban van. A zenei élvezetek után a Medve tó-beli fürdés sem maradhatott el. Szemerkélt az eső, de sok vállalkozó kedvű fürdőző akadt, a megrögzött szárazföldiek pedig sétálgattak. Szárazon és vízen is gyönyörködtető volt az erdővel övezett látványa.

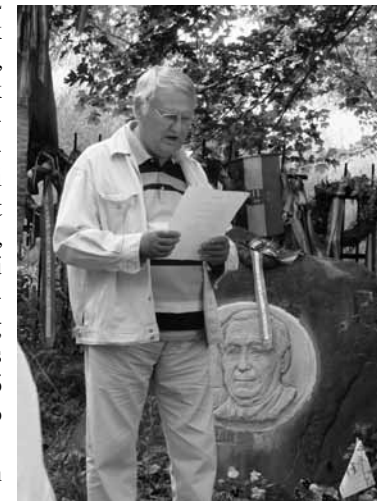
Ennyi szépség után a gyomorra is gondolni kell, ezt a feladatot Váralján a frissen sültt pisztrángok elfogyasztásával teljesítettük, majd – ha mi nem is mozogtunk le a bőséges ebédet, de legalább – megnéztünk Jobbágytelkén

egy fergeteges néptáncbemutatót, ahol a falubeli ifjúság kicsiktől a nagyokig igazán örömtáncot járt nagyon szép helyi népviseletben. Szíveslátásban is részünk volt és megismerkedhettünk a faluban lakó „Gábor” cigánnyal: Lajossal, aki kovácmester és özvegyemberként neveli gyermekeit. A sok élményt nyújtó program után a Nyárad menti szépséges harmonikus tájban gyönyörködve utaztunk szállásunk felé.

A harmadik nap a kirándulós/túrázó nap volt, mégpedig Wass Albert és legszebb-legismertebb regénye, a Funtinelli boszorkány nyomában: a néhány vállalkozó kedvű és jó fizikai állapotban, a nehéz, meredek terepen túsírára kész társunk felmászott az Isten székéhez, mi többiek szintén lelkesen a szép tájban gyönyörködve kirándulgattunk a Szalárd völgyében, ahol az egyik napsütötte tisztáson található a Bánffy forrás, egy természetes hőforrás, aminek kimélyített medrében fürödni lehetett. Semmihez sem hasonlítható élmény volt megmártózni az erdő övezte tisztáson a 26 fokos tiszta vízben. Nem lehet pontosan leírni azt az érzést sem, ahogy jártuk és láttuk azt a vidéket, amit Wass Albert olyan érzékletesen írt le

A szováta Marianum-ház

Módos Péter Wass Albert sírjánál Marosvécsen

regényében, hogy olvasás közben is a Bisztra patak völgyében és az azt körülvevő hegyekben érezheti magát az ember.

A buszban utazva hallgattuk meg Gyuri bácsi összefoglaló előadását *Wass Albert* személyéről, jelentőségéről és szerepéről az irodalomban, illetőleg a XX. század első felének történelmében.

Más életfeladatot kellett teljesíteni közel ugyanabban az időszakban báró *Kemény János*-nak, de szintén jelentős szerepet játszott Erdély irodalmi és közéletében. Ez a két meghatározó személyiség a *Kemény János* által életre hívott írói alkotóközösség, az erdélyi Helikon rendezvényein rendszeresen találkozott is. A Helikon tagjai voltak még többek között *Dsida Jenő*, *Kós Károly*, *Tamási Áron* és nem utolsósorban *gróf Bánffy Miklós*. Mindannyiuknak külön-külön is regénybe illő élete volt, a történelem és a saját sorsuk is olyan fordulatokat idézett elő, olyan találkozások, emberi kapcsolatok, szerelmek részesei voltak, amelyek taglalása több más, külön tanulmány tárgya lehet.

A helikoni közösség találkozóinak színhelyét, a marosvécsi *Kemény kastélyt* a *Kemény család* tagja, *Kemény János* unokája, *Kemény Nagy Géza* mutatta be. Az erdélyi reneszánsz építészet jellegzetes jegyeit idéző, várszerűen épített épület kívülről viszonylag jó állapotban van, belül azonban erősen nyomot hagyott az a több évtized, ami alatt kórházotthonként működött. Ritka szép zárt reneszánsz

belső udvarból léptünk be az épületbe, ahol néhol méteres vastag falak, véletlenül megmaradt szép mintázatú fakazettás mennyezetű, vagy faburkolattal borított kisebb nagyobb termek fogadtak. Mint ahogy szinte mindegyik kastélyt, a marosvécsit is teljesen kirabolták, egyikét régi cserépkályhán kívül semmi berendezés nem maradt, így az utódokra vár a feladat, hogy megtalálják, miképpen lehet legalább jelzés értékkel visszaállítani az eredeti állapotot, továbbgondolni a kastély jövőjét. Nagyon összetett, nehéz, sok bátorságot, energiát igénylő feladat ez.

A kastély parkja részleges pusztulása mellett is őrzi régi szépségét, hangulatát. Ebben a parkban zajlottak a helikoni írói találkozók nyaranta a két világháború között. E találkozók emlékéül tervezte *Kós Károly* a Helikon kőasztalt. A parkban található báró *Kemény János* és családja síremléke és ugyancsak a *Wass Albert*

Gernyeszeg, Bethlen István szobra

Almakerék – gótikus szász erődtemplom

hamvainak egy részét őrző, kősziklából készült síremlék is.

A marosvécsi kastély meglátogatásával kezdődött az utunk „kastélyvonala”: annak vizsgálata, mit tehet és mit képes tenni a kastélyokat visszaperelő arisztokrácia, mi a felelősségük, mi a lehetőségük? Ezt a kérdéskört gondolhattuk tovább a következő, negyedik napon a keresdi Bethlen kastély meglátogatásával. A Bethlen család visszaszerezte a XV. században reneszánsz stílusban – először erődszerűen – épült kastély tulajdonjogát, azonban a teljesen kiürített, lecsupaszított épület helyrehozatala meghaladja

Marosvécs, a kastély belső udvara

a tulajdonosok lehetőségeit, ezért a család ügyeit a betegyából intéző *Bethlen Anikó grófnő Bőjte Csaba* testvérnek, illetőleg a Dévai Szent Ferenc Alapítványnak adta át a kastély hosszú távra szóló használati jogát. *Bőjte Csaba* megfogalmazta és meghatározta a kastély jövőbeni szerepét: az ún. Béke házát a fiatalok képzésközpontját kívánja ott kialakítani. Megkezdődtek a felújítási munkák, a szisztematikus felújítás kezdő lépése a különálló gótikus kápolna helyrehozatala volt, ahol meghallgathattuk az alapítvány munkatársának beszámolóját az eddig történekről

Gernyeszeg, a kastély enteriőre

és a jövőbeli tervekről. Végigjártuk szinte az egész kastélyt és bár a teljesen lecsupaszított falak fogadtak bennünket, mégis látszott, hogy ez a rendbehozatal első fázisa. A régi szépségeket idézték többek között a faragott kő-ajtókeretek, a kőből kifaragott boltívek. A kastély virágokkal beültetett udvara is az odafigyelő gazdát, az átgondolt rekonstrukciót jelzi.

Ugyanezen a napon, még a kastély meglátogatása előtt az első programpont Almakeréken a XIV. században az *Apafi család* által építtetett gótikus szász erődtemplom volt. Az először romanika stílusában épült zömök, mégis arányos templom a katolikus felekezethez tartozott, majd később gótikus stílusú evangélikus templom

Marosvásárhely – Megyeháza (Cifrapalota)

Marossárpatak, Szoborpark

lett. Itt található a legépebb teljes állapotban fennmaradt falfestmény együttes. A képek központi témája *Szűz Mária*, de látható az akasztott *Júdás* ábrázolása, illetőleg a magyar szent királyok is helyet kaptak. Különlegesen szép látvány a sok élénk szín, a csipkeszerűen faragott boltívek.

A szász vidéken való utazás kihagyhatatlan célpontja Segesvár. Ismert volt már legtöbbünk számára, de a várhegyen épült, a német építészet jegyeit viselő, a kulturális világörökség részét alkotó középkori óváros bejárása most is hangulatos szép élményt jelentett.

Szálláshelyünk felé tartva megálltunk még Marossárpatakon, ahol a templom mellett kialakított parkban különleges látványban volt részünk: erdélyi fejedelmek cementből készült mellszobrai között sétálghattunk.

Ezt a napot vidám, élő zenés estével zártuk Gernyeszegen, ahol – mint minden este – a finom és bőséges vacsora mellett lazíthattunk, beszélgethettünk a napi élményeket levezetve.

Másnap reggel a gernyeszegi református templom műemléki épülete melletti templomkertben felállított gróf Bethlen István szobornál koszorúzással tiszteltük a nagy politikus emléke előtt, majd a miniszterelnök szülőhelyéhez, a Teleki

kastélyhoz látogattunk. A kőkapun belépve az első látvány a szépen gondozott park és a kitisztított, eredeti állapotába visszaállított kis tó, a közepén lévő még kisebb szigettel, az oda vezető kis híddal, mindez nagyon kellemes benyomást nyújtott. Az épület bejáratánál a kastély jelenlegi ura, *gróf Teleki Kálmán* fogadta a csoportot. A barokk stílusú kastély, melynek építése *Teleki László* és *Teleki József* nevéhez fűződik, a Budapest környéki *Grassalkovich* stílusban készült, de ezen a stíluson belül legjobban a péceli kastélyra emlékeztet, mivel a végleges forma kialakításakor építető Teleki gróf felesége Pécelről származott. Teleki Kálmán, aki felvállalta a kastély felügyeletét és rendbetételét, körülvezetett bennünket először

Jobbágytelke, Falumúzeum belső udvarán (kerámia)

a kastély mögött elterülő, az előkerthez hasonlóan szépen rendben tartott parkon, ahol a néhány épségben megmaradt klasszikus szobor is visszakerült eredeti helyére. A gróf úr ugyanazzal a büszkeséggel mutatta be a park egyik legszebb ginkgo biloba fáját, mint a megőrzött kőcímereket (*Teleki* és *Toroczka* családi címer), szobrokat. Az épület méltán lehetett a Marosmente egyik ékköve, eredeti fényét már a mai állapota is érzékelteti: az ablakok, a gyönyörű tömör faajtók, a lépcsőfeljárónál kialakított enteriőr a szalon garnitúrával, a nagyebedlő három gyönyörű muranoi csillárjával, tükrökkel, a stílszerűen berendezett két szoba, mindmind a régi eleganciát idézi. Nagyon sok feladat vár még a tulajdonosokra, de a megismert állapot is érzékelteti, hogy jó kezekben van a műemlék. Teleki Kálmán és felesége Brüsszelben élnek, de tavasztól őszig ennek a feladatnak szentelik magukat, példát nyújtva a – felelősségteljes haza –, Erdély- és családszeretetre.

Következő állomásunk a szomszédos Sáromberkén található Teleki kastély, aminek jelenlegi állapota a gernyeszegi ellentéte, ugyanis ezt a kastélyt nem igényelte vissza az arra jogosult Teleki ág. Pedig a maga idejében talán ismertebb is volt, hiszen a közismert utazó-felfedező-vadász Teleki Sámuel (Samu) tulajdonában állt. U alakú földszintes épületében ma iskola működik, ennek megfelelő az állapota is. Valószínűleg az állami keretből még a legszükségesebb állapotmóvásra sem telik. Kár érte.

A faluszéli dombon található Teleki kriptája meglepő látvány, jobban emlékeztet egy sátor tetős, ámbitusos falusi kúriához, mint nyughelyhez. Az építető a könyvtáralapító Teleki Sámuel gróf volt, aki felesége és fia: Domokos hirtelen halála miatt határozta el

Teleki kastély, Gernyeszeg

a családi kriptá létrehozását. Itt nyugszik még Teleki Sámuel dédunokája, az Afrika-kutató *Teleki Samu gróf* és számos más tagja a széki Teleki családnak.

Kastélyprogramunkat befejezve Marosvásárhelyre utaztunk, ahol a Kultúrpalota megtekintése volt a legfőbb esemény. A gazdagon díszített szecessziós épület minden szeglete, a lépcsőház, a színházterem, a festett üveg ablakok, külön-külön látványosság. Nagyon emlékeztet a szabadkai városházára, ugyanazon koncepció szerint alakították az épületet, a díszítést. Két leglátványosabb terem-együttese a Tükörterem és az emeleti Képtár. Maga az épület szép egységet képez az L alakban mellette álló Megyeházával, a Cifrapalotával.

A sok látnivalót, élményt szabadprogrammal, sétálgatással, sörözéssel, fagyizással

vezettük le, hogy azután visszautazzunk szállodánkba, ahol várt bennünket a búcsúvacsora a jókedvű zenés-táncos búcsúesttel.

Utolsó napunk a hazautazás jegyében telt. Gernyeszegtől elbúcsúzva Marosvásárhelyen, majd Kolozsváron átutazva Kőrösfőn álltunk meg, ahol, mint mindig meglátogattuk a Kalotaszegen, de Erdélyben is legszebb festett fakazettás mennyezetű református templomot, ami minden egyes alkalommal új, apró szépségeket, meglepetéseket tartogat, ezért nem is hagyjuk ki soha a szívbéli látnivalók közül. A kirakóvásár gyors áttekintése is állandó fejezet az életünkben, hiszen az otthonvalókat is szeretjük meglepni valami kedves aprósággal.

Végző állomásunk: Hegyköszentimre meglátogatása részben missziós feladat, mivel a viszonylag félreeső,

Bihar megyei partiumi falut fontos bekapcsolni a honismereti túsók vérkeringésébe, de tiszteletadás is a *Lezsák Sándor* kezdeményezésére a Lakitelki Népfőiskola adományozásából falállított Szent Imre szobor és ezzel maga *Szent Imre herceg* előtt. A monda szerint az ifjú herceget vadászat közben ezen a helyen sebzett halálra a vadkan 1031-ben. A helyi református templom energikus, tehetség szónok lelkésze: *Kuharszky Zoltán* nemcsak a templomot, a gyülekezetet népszerűsíti tájékoztatójával, hanem

a feleségével együtt véghe vitt, borkóstolóval egybekötött szeretetvendégséggel bizonyítja, hogy a vendéglátásban is jól megállja a helyét.

Jóllakva, felvidámodva, testben és lélekben megerősödve szálltunk vissza a buszba, hogy most már véglegesen haza-

Gernyeszeg, Grand Lion Panzió – búcsúest. Balról: dr. Issekutz Sarolta, Dr. Hámory Beáta és Dr. Dajbukát Adrienne

felé vegyük az irányt. Gyuri bácsi szívhez, lélekhez szóló összegzését hallgatva megbizonyosodtunk arról, hogy ez az út is egyaránt szolgálta a testi felüdülést, a lélek töltekezését. Remélhetőleg mi is vittünk olyan erősítést, amire Erdélyben van szükség, de szokás szerint mi kaptuk látnivalókban, tudásban és érzelmekben is azt a többletet, ami miatt függővé váltunk és ami miatt minden évben újra és újra visszavágyunk, visszamegyünk.

Így lesz ez reméljük jövőre is!

Lejegyezte: dr. Hámory Beáta

Magyarország leánya – Magyar támogatással építettek újjá iraki keresztény települést

Közel kétmillió eurós magyar adományból újjítottak fel Irakban egy Iszlám Állam által lerombolt keresztény települést. A helybeliek köszönetük jeléül átkeresztelték városukat: úgy nevezik, Tell-Aszkuf – Magyarország leánya – számolt be az MTI a Magyar Idők napilapra hivatkozva augusztus 27-én.

A lapnak adott interjúban *Azbej Tristan*, a Miniszterelnökség üldözött keresztények megsegítéséért felelős helyettes államtitkára elmondta: az elmúlt másfél évben összesen 4,5 milliárd forintot fordítottak az üldözött keresztények megsegítésére annak érdekében, hogy ne kényszerüljenek migrációra. A programok közül kiemelkedőnek nevezte Tell-Aszkuf teljes újjáépítését.

A Ninivei-fennsíkon található települést 2014-ben rohanta le és foglalta el az Iszlám Állam, majd elűldözte az ott élő 1300 keresztény családot. A harcok következtében 900 épület sérült meg. A települést közel kétmillió eurós magyar adományból teljesen felújították, és ezer család már vissza is tért lakóhelyére.

A helyettes államtitkár rámutatott: a kereszténység napjainkban a világ legüldözöttebb vallása, a keresztényeknek több mint nyolcvan országban hátrányos megkülönböztetésben van részük, ami széles skálán nyilvánul meg, a vallási jogok megtagadásától egészen a népirtásig. Úgy vélte, Európa jelenlegi állapotát jól mutatja a keresztényüldözésre adott válasza, egészen pontosan annak

a hiánya. Nyugat-Európában ugyanis e tragikus jelenség tudatos letagadásával viszonyulnak a keresztényüldözés problémájához – hangsúlyozta.

A lap kérdésére *Azbej Tristan* elmondta: azok a politikai és egyházi szereplők, akik Európában nem közönyösek az üldözött keresztények sorsa iránt, elismerik a Magyarország által indított programot, amelyben a kormány az átláthatatlan nemzetközi szervezetek vagy más köztes szereplők helyett közvetlenül a fenyegetett közösségekhez juttatja el a támogatást.

Forrás: MTI, 2018. aug. 23.

Fotó: Király András/Hajdúdorogi Főegyházmegeye

Hegedüs Annamária

Örmények a Szentföldön

A cím kivételesen kétféleképpen értelmezhető. Jeruzsálem óvárosának délnyugati részén az **örmény negyed** helyezkedik el, s a Szentföld több helyén örmény nyomokra bukkanhatunk. Épp ezen nyomok

Szent Jakab katedrális

felkutatására indult el a *XII. Kerületi Örmény Önkormányzat* által szervezett csoport szeptember elején. Rendkívüli élményben is részüik volt, hiszen a pátriárka fogadta őket. Kövessük végig – legalább a cikk alapján – a szervezés folyamatát és a bejárt útvonalat.

Az önkormányzat egy évvel korábban elkezdte az út szervezését. Már ismerősként köszönthette Vencel atyát (*Tóth Vencel* ferences szerzetest) a 2017 októberében a Sapientián rendezett ünnepségen.

A ferences rend 800 éves szentföldi jelenlétére emlékeztek a szép eseményen, melyen az önkormányzat tagjai széleskörű tájékoztatást kaptak.

A szervezés szentföldi részét *Vencel atya*, a toborzást az önkormányzat intézte. Többszöri egyeztetés során kialakult a program, illetve az útvonal. A Tel Aviv melletti Jope, Cezaria, Haifa, Akko, a Tábor-hegy, a Genezáreti-tó, a 8 boldogság hegye, a kenyérszaporítás helye, Kafarnaum, Magdala, Kána, Názáret, Jordán-völgye, a keresztelés helye, Jerikó, Zakeus fügefája, Jeruzsálem, Maszada, Betlehem, Ein Karem települések látnivalói csábították a jelentkezőket.

Az első örmény emléke már **Jopeban** botlottunk: a konvent épülete áll a tengerparthoz egészen közel. A Szent Miklós-kolostor 1000 előtt épült, a XVIII. században bővítették és megerősítették. A napóleoni háborúk idején a franciák az örmények segítségét kérték, a papok készítményeivel gyógyították a katonákat. A hely külön érdekessége, hogy *Antoine-Jean Gros* nagyméretű képet festett Bonaparte látogatása Jaffában (régi neve a Jope, ma Tel-Aviv városrésze), mely a Louvre-ban található.

Magdalában a 12 apostol képe látható a templomban, köztük kettő térített Örményországban.

Jeruzsálemben végigjártuk a keresztút feltételezett helyeit. A 3. stáció az örmények gondozásában áll (az örmény vendégház is itt üzemel), a 4. pedig az örmény katolikus templomnál található. A hely szellemisége, lelkiisége nem tette lehetővé a jegyzetelést, a fényképezéshez sem volt

Szent Jakab katedrális

feliratot (Tuam ipsius animam pertransivit gladius). A templom magán viseli az örmény jellegzetességeket, a főoltár örmény kolostorra emlékeztet. Egy falon emléktáblát láthattunk latin és örmény felirattal: *Santina Zucchinelli Ginami* 1925. XII. 29 – 2012. XII. *Petra Cordis Mei Deus in Aeternum Mons. Luigi Ginami* 1961. I. 13.

Az utolsó néhány állomás a **Szent Sír-bazilikában** található. Mivel e cikkben főleg az örmény vonatkozásokat tüntetjük fel, így nem térünk ki a bazilika rengeteg látnivalójára. A bejáratnál található a szent kenet köve. A keresztről levett Krisztust erre fektették rá. A fermán (török rendelet) a katolikusok, az ortodox-görögök és az örmények közösen birtokolt szentélyének jelöli a szent kenet kövét, a Szent Sír kápolnát, a Golgotát és a betlehemi születési barlangot. A Szent Sír kápolna külön építmény

túl sok lehetőségünk, mivel inkább átélni kívántuk a keresztutat. Az udvaron mégis lencsevégre kaptuk az 1915-ös genocídium emlékére állított kacskárt, a templom bejárata fölötti örmény

a bazilikán belül. A sok mécses közül 4 az örmények tulajdona.

Mind a hat egyháznak (katolikusok, görög ortodoxok, örmények, etiópok, szírek és koptok) kis kápolnája van. Legtöbb figyelmet természetesen az örmény kápolnára szenteltünk. Mint az örmény katolikus templomban, úgy itt is örmény kolostorra hasonlít a szentély, illetve a főoltár. A szentély szép kőkerítése előtt gyönyörű mozaik található, alatta hat soros örmény felirat. A mozaik képeiből néhány ízelítőképpen: közvetlenül a szöveg fölött díszkeret található, melynek középső eleme *Noé* bárkáját tartalmazza. A keret többi részében állatok helyezkednek el: pávák, halak, nyulak, emlősállatok, madarak. A kereten belül pedig szép kolostorokat ábrázolt a művész. Nevük örmény betűkkel szerepel; biztos közte van Ani temploma, s formáját tekintve felismerhető a zvarnoci istenháza. A falakat hatalmas képek díszítik: *Világosító Szent Gergely*, *Krisztus* a kereszten stb.

A **pátriárka** az utolsó előtti napon fogadott bennünket. Ennek kísérőink: *Vencel atya*, helyi idegenvezetőnk: *Bodrogi Zsuzsa* és *dr. Szabó Tünde* is rendkívül

Jeruzsálem

Jeruzsálem – Örmény negyed

örültek. Bár már jártak az örmény ortodox templomban, pátriárkai fogadásban még nem lehetett részük.

Nagyobb sétával jutottunk el az **örmény negyed**be, ahol több kerámiabolt csodálatos kínálatát tekintettük meg a kirakatokban. Meggyőződhet erről a kedves olvasó is, ha az interneten felkeresi a www.garosandrouni.com oldalt. A kirakatok némelyike fölött kőbe vésett örmény feliratokat láttunk. Kora délelőtt a Yerevan éttermet még zárva találtuk, ám az Armenian Tavern Restaurant körül már volt egy kis mozgolódás. A felirat melletti örmény zászlók és a csodálatos életfát ábrázoló kerámia jobban érdekelt bennünket. Végre elékeztünk a pátriárkátus épülete elé. Vele szemben az örmény ortodox teológiai szeminárium épülete helyezkedik el, ebből sajnos csak a zárt fémkerítés fölött láthattunk egy keveset. A kővel borított épület homlokzatán három nagy íves ablak helyezkedik el, mellette valakinek a bronzból készült, kör alakú domborműve. Alatta örmény felirat, mellette (a középső ablak alatt) egy khacskár teteje kandikált ki.

Nézzük végre a **pátriárkátus épület-együttesét!** A kővel borított hatalmas épületen ívelt rácsokkal fedett ablakok sorakoznak, középen nagy boltíves kőkapu, alatta

ívelt kapu. A felirat: Couvent Armenien St. Jaques (természetesen örmény betűkkel is). Mi tagadás, többeknek megdöbbant a szíve, mikor ezt is átléphetünk. A csoportban több örmény gyökerű volt. A kapu közelében szép márványkút áll, zöld ovális díszítésben örmény felirat. Vize sajnos elapadt, de szépsége feledtette velünk ezt a kis hiányosságot. Nézzünk körül az udvaron! Nagyjából a kapuval szemben hatalmas boltív, gyönyörű kovácsoltvas ráccsal. Mögötte helyezkedik el a templom. A rács mellett (a bal oldalon) *Világosító Szent Gergely* ül (dombormű), süvege fölött khacskár látható. (Khacskárok helyezkednek el egyébként az udvart övező falakon is.) A rács jobb oldalán szintén dombormű formájában Máriát látjuk imára összetett kézzel, mellette két angyal, szárnyuk, ruhájuk szépen kidolgozott. *Mária* alakja fölött is szép khacskár emelkedik. Még egy csodálatos kerámia Madonna megtekintésére jutott idénk, s megjelent egy kedves hölgy, aki bekísért bennünket.

A lépcsősor után hosszú terembe léptünk, melynek két oldalán pátriárkák képei sorakoznak. (A pátriárkák neve 638 óta ismert.) Két kőtábla is ékesíti e falakat: az egyikken örmény felirat, a másikon kolostorok domborművei. Egy kis terem után léptünk be a fogadóterembe, melynek nagysága megegyezett az elsőével. Elsőként *Ani* rézmetszete tűnt fel, mellette rokokó asztal két korszóval és egy szoborral. Fölötte szőnyeg. A falikárpit keretében mellképek, belsejében *Mária Jézussal*, illetve alatta és fölötte 2-2 mellkép. (Nem valószínű, hogy a négy apostol lenne, köztük ugyanis egy hölgy látható.) A stukkókkal díszített falon egy másik rendkívül különleges falikárpit: *Mária* ül egy boltív alatt (körülötte virágok), ölében kendő – melynek két végét egy-egy angyal tartja –,

s benne Jézus feje. A falba épített két tárló is felkeltette figyelmünket: bennük szép kerámiák sorakoznak. A falakon ismét a pátriárkák festményei szép aranyozott keretekben. A terem dongaboltozatú, egy helyen kis kupola emelkedik, csodálatos üvegcsillárral. A terem két oldalán helyezkednek el a székek, hatalmas Krisztus-kép előtt (a terem végében) foglalt helyet a pátriárka. Nem a díszes széken, s ez valami közvetlenséget sugárzott, bár kicsit nehezen indult a beszélgetés. Nurhan pátriárkától sok új információt megtudtunk, ám nem indult készületlenül csapatunk. A nyolc elolvasott könyvben, az internetről legyűjtött anyagokban sajnos kevés szó esett az örmény negyedről, ezért különösen fontos volt a pátriárka kiegészítése.

Előzetes információink: Az örmény jelenlét majd kétezer éves. Már a kereszténység államvallássá tétele előtt, Kr. u. 254-ben is éltek örmények Jeruzsálemben, akik a Jézus életével és halálával kapcsolatos szent helyek feltárásában tevékenykedtek. A későbbi századokban, az időközben felépült Örmény Patriarchátus épületében számos zarándok talált otthonra. A középkori szerzetesrendek mintájára a patriarchátus is a kereszténység, a művelődés, az írásbeliség és a kultúra egyik fellegvára volt, s ennek köszönhetően számos felbecsülhetetlen értékű kéziratot

Jeruzsálem – Örmény borozó

őriznek itt. A VII. század közepén *Omar al Khattab* kalifa oklevelében elismerte az örmény patriarchátus jogait, s garantálta annak biztonságát. 1852-ben *Abdul Medzsid* szultán dekrétumban rögzítette az örmények jogait, s az örmény apostoli egyházat a katolikus és az ortodoxszal egyenrangúvá tette. 1833-ban a növekvő létszámú kolóniában (melynek legnagyobb népessége 25 ezer fő volt) létrehozták az első nyomdát, s 1866-ban kiadták a helyi örmény újság, a Sion első példányát. 1851-ben megnyílt a papi szeminárium. A XIX. század második felétől az örmény negyed szellemi vezetői a fiatalok oktatását tartották az elsődleges feladatuknak. 1860-ban megalapították a leányiskolát. Az I. világháború után megszűnt a török fennhatóság, és az 1915-ös népirtás túlélői jelentős számban emigráltak a Szentföldre. 1925-ben *Jeghise pátriárka* iskolát alapított, amely *Gülbenkian* néven egyesített iskolaként (1929-től) jelenleg is működő intézmény.

A Szent Jakab-templomban nézhetjük végig az egyik legősibb keresztény szertartást, különösen a húsvéti lábmosás nevezetes: a pátriárka megmossa a papok lábát. A templom helyén végezték ki *Szent Jakabot*. Múzeum is tartozik az épület-együtteshez; 30 ezer kéziratot őriznek itt. *Kajafás* háza is itt van.

A következőket hallottuk a pátriárkától: Kr. előtt is éltek itt örmények, Kr. u. a II. században már örmény püspök is tevékenykedett Jeruzsálemben. A X. században, Örményország megtámadásakor sokan menekültek ide. A negyed mai formájában 1915, a genocídium után épült ki. A gyalog érkezett menekülteknek egyszerű szobákat építettek, később a családok házat emelhetek maguknak. 1948-ig öt-ezer örmény élt Jeruzsálemben, ám a háború idején sokan elmentek. Viszonylag

zárt közösség él Jeruzsálemben, az örmény negyed az óváros egyhatodát teszi ki. Van saját óvodájuk, iskolájuk, teológiai szemináriumuk, kórházuk. Az orvos minden délután rendel, mindössze 5 sékel a díja, a többi a pátriárkátus fizeti. Az iskolában 160-170 diák tanul, négy nyelvet sajátítanak el: az örményt, arabot, angolt, hébert. A teológiai szemináriumon (összesen négy van a világon) Örményországból, Törökországból és Amerikából érkező diákok tanulnak 14 éves koruktól. Választhatnak, hogy szerzetesek lesznek-e. A szerzetesek nőtlenek, háromszög alakú fejfedőt viselnek, csak ők láthatnak el templomi feladatokat. Jelenleg 30 pap van, tanítanak, a könyvtárban, kéziratárban tevékenykednek. Három havonta újságot adnak ki, egy-egy példányt kaptunk is ajándékba. Ez is hozzájárul ahhoz, hogy az örmények – mint eddig – továbbra is megőrizzék nyelvüket, kultúrájukat. Egyfajta „arabizáció” tapasztalható ugyanis, de eddig e téren az örmények kivételt képeztek.

A templommal kapcsolatban elmondta Nurhan úr, hogy ez az egyetlen örmény templom a világon, ahol az erkélyről olvassák fel a szentírást. Jó kapcsolatot ápolnak a ferencesekkel – tudtuk meg a pátriárkától. Ez szükséges is, hiszen különben nehézségeik lennének az arabokkal és a zsidókkal. Példaként említette a Szent Sír-bazilika bezárását, az összefogás tényleg élén jártak az örmények. Jordániában, Cipruson, Szíriában a mohamedánok soha nem sújtják adóval a keresztényeket. Itt azonban a kormány súlyos adót vet ki.

II. János Pál pápa lengyel volt, s valószínűleg örmény is – ezt már inkább viccesen mondta *Nurhan* úr. A pátriárka mindenkit bátorít a Szentföldre való látogatásra, a keresztények érkezése vératömléstést jelent számukra, ekkor erősebbnek érzik magukat. Ne feledjük, hogy Palesztinában egykor 100 %-ban keresztények éltek, ma kb. 10 %-ot tesz ki arányuk.

Nurhan úr megemlítette, hogy nagyon szívesen látogatna Budapestre, Lengyelországba és Prágába.

A búcsúzás előtt *Szongoth Gábor* ismertette az erdélyi örmények történelmét, Erdélybe, illetve Magyarországra érkezésének előzményeit, identitásunk megőrzésének módjait.

A fogadótermet elhagyva bekukkantottunk a pátriárka dolgozószobájába is.

Emlékszik még a kedves Olvasó az udvaron elhelyezkedő rácsra? A fogadás (és természetesen fényképezkedés) után megtekinthettük a *Szent Jakab*-templomot. Térjünk vissza ismét a rácsra, azaz a templom bejárata mellett, fölött található műtárgyakra. A templomnak három bejárata van, ebből a két szélsőt időnként függönnyel takarják el. Ezen ajtók fölött kerámiadíszítés virágokat ábrázol. Mindhárom bejárat fölött freskó látható. A három bejárat között pedig az ajtókkal azonos méretű kerámia helyezkedik el, szintén virágmotívumokkal, s benne rácsos ablak. A templom első része (a bal oldali) a bizánci időkben, *Szent Ilona* idejében épült, a többi a keresztetek idején, tehát a XIII. században.

Jeruzsálemi utcakép

Lépünk be a templomba! Az egyhajós istenházát két oszlopsor tagolja. Itt csodálkoztunk rá először a kerámiaborításra: az oszlopok és a falak alját kék mintájú „csempek” fedik. Fölöttük táblaképeket tekinthet meg az érdeklődő. Ortodox szokás szerint mindenütt mécsesek függnek. A bal oldalon kis helyiséget találunk, itt helyezték el Jézus unokatestvérének, Szent Jakabnak a fejét. A templom helyén meggyilkolt szent teste Spanyolországban található. Fölötte arany keretben, kis erkélykével földgömbhöz hasonló tárgy van, tetején kereszttel. Ettől kb. 1 m-re látjuk a különleges erkélyt, melyről a szentírást olvassák fel. A szentély felé haladva püspökök képei sorakoznak. A „föltáron” (mely örmény szokás szerint kb. 80 cm-rel magasabban van) két nyílás található, fölötte díszes keretben Jézus és Mária egészalakos képe. Középen pedig mélyedésben flabella-szerű tárgyak kaptak helyet. Az oltár tetején három keretbe foglalt képet láthatunk, tetejükön koronászerű rész kereszttel. Közöttük is ugyanilyen elem emelkedik. Természetesen nem hiányzik a függöny, melyet a liturgia szent részei idején húznak be. A jobb oldalon ismét püspökök, pátriárkák festményei sorakoznak. Itt kis oldalkápolna is helyet kapott.

A múzeumba sajnos nem jutottunk be felújítás és átrendezés miatt. Az épület együttest elhagyva azonban ért még egy meglepetés: találkoztunk egy örmény katolikus pappal. Arról egyértelműen felismerhető, hogy szürke inget viselnek.

A **Mi Atyánk-templom** kerengőjében 50 nyelvten, köztük örményül és magyarul olvasható az ima.

Szintén az **Olajfák hegyén** található a **Nemzetek temploma**, melyben számtalan végtelen csomót ábrázoló mozaikot találunk. E motívum jellegzetesen kaukázusi, illetve örmény eredetű. Az ortodox templom

lépcsői körül kőkeretben harang emelkedik, alatta a végtelen csomó, örmény felirat, örmény zászló. A másik falon álló khacsárt négy angyal veszi körül, alatta pedig a Madonna, szintén kőbe faragva.

En Karemben a Látogatás (Vizitáció) temploma melletti falon sok nyelven, örményül és magyarul is olvasható a Magnificat. A **Szent János-templom** közelében pedig az Áldott legyen az Úr kezdetű ima látható, ám ezt örmény nyelven nem találtuk.

A cikk végére feltétlenül kívánczik néhány rendkívül felemelő esemény. Vencel atya **Kafarnaumban** szinte közvetlenül a tóparton mutatta be a napi szentmisét. Kánában a jelenlévő három házaspár újíthatta meg 46, 44, illetve 42 évvel ezelőtt tett fogadalmát, melyet Vencel atya áldása követett.

Názáretben szinte minden ország Mária-képe látható. Sajnos a magyar ajándék kicsit eldugottabb helyen van, a templom szentélyében oldalt. Az álló Mária kezében tartja a gyermek Jézust. Auréliájának szövege Patrona Hungariae. Fölötte két angyal tartja a magyar koronát.

A Jordán-völgye épp a határon fekszik, néhány helyen a határt épp a **Jordán folyó** mutatja. A keresztelés feltételezett helyénél szép kápolna áll, ám ez már épp Jordániához tartozik. Megérkezésünkkor épp egy orosz csoport merítkezett meg szinte teljesen a folyóban. Ettől kicsit távolabb megújítottuk a keresztségi fogadalmat, majd a csoport tagjai eltérő mélységben a folyóba léptek.

Sorrendben a jeruzsálemi emlék következik. *Dr. Szabó Tünde* (jogász-közgazdász) is velünk tartott, Vencel atya jobb keze volt. Csodálatos orgánumával olvasta fel minden helyen a szentírási részleteket, illetve ministrált a szentmiséken. A szent városban pedig végigjárta velünk a keresztény negyedet, s megmutatta – többek között – az egykori **Osztrák**

Zarándokházat, mely ma szállodaként működik. Fehér márvány Madonna fogadott bennünket, talapzatán a monarchiához tartozó területek mai címerével. A kápolna szentélyében a monarchia szentjei között *István király* képe is látható a gyönyörű mozaikon, alatta jobb oldalon az angyalos magyar címer. Oldalt pedig *II. András királyunk*, aki kezét *Babenberg Lipóton* nyugtatja, vele együtt vett részt az V. keresztes hadjáratban. A háttérben jól látszik Jeruzsálem látképe. A Mi Atyánkot mondtuk el, közben egy kis csoport megállt, s csöndben hallgatta imánkat, melynek végén Jó estét kívánt valaki... *Habsburg György*.

Szintén Tündének köszönhetjük a **Szent Sír-bazilika** bezárásának megtekintését. A minden este zajló „szertartás” szerint egy arab férfi kihozza a létrát, felmászik, bezárja a bazilika kapuját kívülről. A kapun lyuk található, ezen keresztül visszahelyezi a létrát. Ettől kezdve egy lélek se be, se ki, s a bazilikában kezdődik a virrasztás. Rendkívül sajnáltuk többen is, hogy ezen nem mertünk részt

venni. Másnap reggel fogadott bennünket az örmény pátriárka, s nem kívántunk ezen ásítozni, fáradtan megjelenni. A virrasztás ugyanis reggel öt óráig tart. Mi zajlik a bazilikában? Csodálatos lehet. Kezdődik a ferencesek szertartásával, körbejárják a bazilikát, s minden részében imádkoznak. Az istenházában hat egyház képviselteti magát: katolikusok, görög ortodoxok, örmények, etiópok, szírek és koptok. Mindegyik szertartást, illetve liturgiát tart. (Talán januárban történt a következő eset: Jeruzsálem önkormányzata úgy gondolta, hogy a bazilikának óriási tartozása van, s ezt kívánták behajtani. Három egyház: a katolikus, az örmény és a görög ortodox összefogtak, s tiltakoztak ez ellen. Mivel a szó- és írásbeli ellenkezés nem használt, bezárták a bazilikát. Ennek híre rögtön elterjedt szerte a nagyvilágban, s egy nap alatt 16 utazási iroda mondta le az utat. Végül a kormány kérte a városi önkormányzatot, hagyjon fel a követeléssel. Így nyíltak ki a bazilika kapui néhány nap után.)

Minden vasárnap elhangzik...

„... haláloddal legyőzted a halált ...”*

Ennek az elemzett éneknek-imának a célja az lenne, hogy *Jézust* megismerjük, ismereteinket megújítsuk s *Őt* megvalljuk. S a végén kérjük *Tőle* az üdvözítést. De ez nem csak így történik, ebbe az egyszerű kérő formában, hanem sokszor szenvedélyesebben. Az evangéliumi vakok kiáltásában: **Jézus, Dávid fia könyörülj rajtunk**. A vámos fohászában: **Isten légy irgalmas nekem bűnösnek**. Az örmény és a többi liturgia vissza-visszatérő válaszaiban: **Uram irgalmazz!** Vagy hangsúlyosabban háromszor mondvá-énekelve. De ez van még az „**Add meg, Uram**” válaszokban is. Mióta *Jézus* megszületett, az első karácsony óta, állandóan kérjük, kérhetjük – mert ez a célunk, de csak *Isten* segítségével érhető el: „**üdvözíts minket!**”

dr. Sasvári László

* *Szent Liturgia örmény katolikus szertartás szerint. Budapest, 2006*

Magyarországot a Kereszt Népe címmel tüntették ki Washingtonban

Nem sokkal azután, hogy Strasbourgban koncepciós eljárásban ítélték el hazánkat, Washingtonban két konzervatív, zsidó-keresztény elvű szervezet a „Kereszt népe” címmel tüntette ki Magyarországot.

A kitüntetés laudációja.

„A Center for Security Policy, a Save the Persecuted Christians Coalition nevében nagy örömmel adja át a >>Kereszt Népe<< díjat Magyarország Kormányának.

A díjat *Azbej Tristan* üldözött keresztények megsegítéséért felelős államtitkár (középen) vette át.

Ez a díj elismeri Magyarország fáradhatatlan és bátor munkáját, amelyet *Jézus Krisztus* azon 215 millió követőjéért végez, akiknek súlyos mértékű erőszakot és egyéb emberi jogi visszaéléseket kell elviselniük hitükért.

Magyarország volt: az első ország, amely hivatalos fellépéssel vette védelmébe az Iszlám Állam keze által erőszakos népirtás áldozatául eső keresztényeket; az első ország, amely kormányzati egyseget hozott létre az üldözött keresztények megsegítéséért; az első ország, amely állami konferenciát szervezett a keresztényüldözés globális jelenségéről; az első ország, amely több millió dolláros támogatásával tette lehetővé, hogy Irakba hazatérhessenek és megkezdhessék az újjáépítést az ISIS népirtásának túlélői.

A Koalíció **Kereszt Népe díját** Magyarország Kormányának nevében *Azbej Tristan* államtitkár veszi át, aki az üldözött keresztények megsegítéséért felelős államtitkárság vezetője.

(kdn.hu, 2018. szeptember 19.)

Pagonyi Judit

Czetz János nyomában – a honvédtábornok tanulmányai helyszínén jártunk

A Fővárosi Örmény Önkormányzat kirándulást szervezett Bécsújhelyre – Wiener Neustadtba –, amelynek célja a Mária Terézia Katonai Akadémia meglátogatása volt. Ezen a helyen kezdte katonai tanulmányait az erdélyi örmény származású Czetz János honvédtábornok, valamint Kiss Ernő altábornagy is.

A Mária Terézia Katonai Akadémia az Osztrák Szövetségi Hadsereg Katonai Akadémiájának ad ma is otthont. A program mégis időutazásra repítette az érdeklődőket, miután maga a főépület ma is ugyanúgy néz ki, mint Czetz János tanulmányai idejében.

A honvédtábornok így emlékezik naplójában az 1834 és 1842 között itt eltöltött éveire: „Ezen időben ez az akadémia, amelyet Mária Terézia alkotott, volt a legelső egész Európában. Nyolc évig tanultam ebben az intézetben; reám nézve ezen idő legnevezetesebb eseménye az volt, hogy minden hónapban 82 tanulótársam közt mindig én voltam a legelső. Ferdinánd császár és magyar király történetesen éppen akkor látogatta meg az intézetet, midőn én és mintegy kétszáz más társam készültünk fölvenni a bérmálás szentségét; mindnyájunknak a király lett bérmaapánk.”

Az épület megtekintését követően a csapat sétát tett az akadémia parkjában, ahol megnézték a nevezetességeket: a korabeli lovardát, a tavat, szobrokat, valamint az új tisztképzés off-road pályáját. Az ősfás zöldterület egyébként azóta is Wiener Neustadt legszelebb parkja, közvetlen a Theresianum Katonai Akadémia mögött

található és csodálatos, több órás sétákat kínál a jó levegőn. A hosszú ösvények ideálisak kikapcsolódáshoz, pihenéshez. Igény szerint az érdeklődők sportolhattak is, lehetett futni és lovagolni.

A Mária Terézia Katonai Akadémiáról és azokról a híres magyarokról, akik itt éltek és folytatták tanulmányaikat, az örmény közösség tagjai előadást hallgathattak meg a parkban.

Miután az akadémia parkja közel van a nyüzsgő városközpontoz, így a kirándulás résztvevői a napot finom ételek kóstolásával, majd a belváros utcáin sétálva, nézelődve, beszélgetve zárták.

Régen és ma

Gábor Ferenc

Nyomorult világ rokkant segítője

Tokay Csöpi köszöntésére

Kolozsváron jártam a napokban, Tokay Rozália (Csöpi) 70. életét töltött, hívott és én jöttem ünnepelni, hála Istennek volt mit. Ünnepe volt a Magyar Konzulátus épületében fafaragásainak kiállítása is, „Fába vésett költészet” címmel. Kevesen tudják, hogy ő maga is mozgássérült lévén, megalapította a kolozsvári Magyar Mozgáskorlátozottak Társulatát. Még a *Funár* idejében, amikor

idősek otthona mellé egy leányanya otthont is, óvodával, bölcsődével. Nemsoká fogadóképes lesz. Az épületek körül Miholcsa József alkotásai: magyar történelmi alakok gyönyörű szobrai, domborművei. Ha valakinek, hát neki igazán joga lenne csak a maga bajával foglalkoznia, hagyni a világot, de Ő nem, neki nem elég az övé, a másokét is vállára vette. Csöpi, Isten éltesen sokáig, hogy még sokat segíthess e nyomorú világon!

Forrás: Nemzeti.net 2018-09-21

Kiegészítés:

Kónya-Hamar Sándor:

V. Tokay Rozália érdeme, hogy nemcsak a magukamaradt öregeknek és leányanyáknak, de a magára hagyott magyarság „égtartó emberei” emlékének is otthont teremtett. A Szent Kamill így nemcsak otthon, de kolozsvári zarándokhely is!

Föld és ég kapcsolata fába vésvé

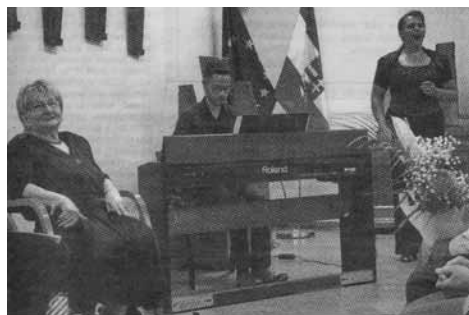
Fába vésett költészet címmel nyílt meg Tokay Rozália (Csöpi) fafaragásokat bemutató kiállítása péntek délután Magyarország Kolozsvári Főkonzulátusának rendezvénytermében.

A Hajnal lakónegyedi Szent Kamill Szociális Otthon megteremtőjeként és vezetőjeként ismert Tokay Rozália juhárba, körtefába, tiszafába, vadcsersznye-gyökérbe, diófába vésett harmincnyolc alkotása – amint azt ismertetőjében Vetró András szobrászművész kifejtette – a föld

még az RMDSZ is beszólt neki, hogy ne legyen az elnevezésben a „magyar” mert hát... Csöpi, nem az, aki hagyja meggyőzni magát! Futószalagon jöttek és még jönnek a hatósági vegzálások, ám mindhiába, ő kitart. Még megépített a meglévő

és az ég kapcsolatát, az ősi emberi és hagyományos magyar népi elemeket jeleníti meg olyan akarat erővel, amilyennel a fával dolgozó művészek rendelkeznek. Csipkeszerű technikával készült munkáiban

Bal oldalon Tokay Rozália egy régi újságban

figuratívba való áthallásokat lehet felfedezni. A legfőbb üzenet pedig az, hogy mindenki földi életének valamilyen nyomot

kell maga után hagynia – mondta a neves képzőművész, hozzátéve, hogy Tokay Csöpi egyszerű profán tárgyakat lát meg a fában.

A tárlat megnyitását gazdag művészi műsor színezte. *Török Szilvia Kodály- és Bartók-dalokat* adott elő *László György* zongorakíséretében, *Fuchs Tiünde* szavalt (*Wass Albert: Üzenet haza*), *Vígh Ibolya* magánénekes pedig *Nagy Gergő* zongorakíséretével, megzenésített *Petőfit*, erdélyi dalt és *Erkel Hunyadi Lászlójából* adott elő részletet.

Az ünnepelt, a fának életet adó Tokay Rozália, mindenkinek, így a távolból (Felvidék, Kanada, Magyarország, Svédország, Székelyföld) érkezetteknek is megköszönte az érdeklődést. Tárlata egy hónapi lesz látogatható.

Ö.I.B.

Megjelent Szabadság 2018.09.18.

Beszámoló a Gyergyószentmiklósi VIII. Örmény Művészeti Fesztiválról

A Budapest XV. kerületi Örmény Nemzeti Önkormányzat immáron VIII. alkalommal társrendezőként vett a részt a 3 napos *Gyergyószentmiklósi VIII. Örmény Művészeti Fesztivál*on szeptember 7–9-ig. Ez évben *Gopcsa Paula* festőművészt hívtuk meg díszvendégként. Paulának erős a kötődése nagyszülei és édesanyja révén Gyergyószentmiklóshoz. Anyai nagyapja a volt a Magyar Királyi Gimnázium építésének megbízottja, az 1900-as évek elején. Így került Gyergyószentmiklóstra, majd első igazgatója lett 1919-ig. (Ma: *Salamon Ernő* Gimnázium, *Salamon Ernő* Elméleti Líceum)

A jó módú, kiváló képességű tanár, a híres erzsébetvárosi *Ótves* család gyönyörű, nagy műveltségű lányát, Arankát vette feleségül. Élték az örmény polgári családok nem mindennapi életét. Paula édesanyjától és szeretett nagyapjától hallott sok-sok történetet Gyergyószentmiklőről, a Mária fürdői és más híres helyeken lévő nyaralókról. Mindig vágyott Gyergyószentmiklős megismerésére. Ezzel a meghívással szerettem volna ezt az óhaját teljesíteni 90. születésnapja tiszteletére.

Kulcsár László, az Örmény Katolikus Egyesület Elnöke, egyben az Örmény Művészeti Fesztivál főszervezője,

Miguel Manuy Buendia vatikáni nuncius

örömmel fogadta a hírt és megszervezte a találkozót a Magyar Királyi Gimnázium igazgatójával *Lakatos Mihállyal*.

Díszvendégként fogadták Paulát. Ahova elkísért bennünket *Kulcsár László* és fáradhatatlan, máig dolgozó gyógyszerész édesanyja *Zsuzsa*, akinek az édesapja a gimnázium matematika tanára volt. A viszonylag fiatal igazgatót, *Lakatos Mihályt* igen meglepte *Paula* ajándéka, ugyanis megfestette nagyapja fiatalkori portréját a gimnáziumnak ajándékkul. Rövid beszélgetés után megmutatta az igazgató az első tabló képet, míves keretben 1913/14 évből, amelyen *Paula* nagyapja, az igazgató középen foglal helyet. Erről készült képet *Paula* is őrzi.

Megtekintettük egyik teremben az iskolamúzeumot, régi időköt idéz!

Amikor az impozáns épület dísztermébe készült kalauzolni az igazgató a 3. emeletre, majdnem felszisszentem, hiszen *Paula* 90 éves múlt és ismertem az épületet. A belmagassághoz illeszkedő arányokkal a lépcsőt is magasították. De jó, hogy egy szót se szóltam. *Paula* szinte felrepült az igen magasan lévő 3. emeletre a „Díszterembe”, ahova az általa festett nagyapa portrét el fogják helyezni ünnepélyesen. A terem megtekintésével véget ért a látogatásunk és a főbejárat oldal falán szemre vételeztük

az impozáns fekete márványablakot, amely a mai napig tiszteleg az első igazgató nevének megőrzésével, melyet az átkosban lefedve megvédtek. Nem volt véletlen, hogy óvták az igazgató és építés ügyelő nevét. Kápolnát is tervezetett és építetett az impozáns épületbe. Felkért ismert festővel, *Gábor Jenővel*, készítette el a falak díszítését. *Szent Imre* alakját mintáztatta meg a kápolnában. (*Paula* látta Budapesten a Ráday utcai református könyvtár kiállítótermében a vázlatokat és terveket a pár éve festő tiszteletére rendezett emlékkiállításán.) Sajnos a kápolnát megszüntették, már *Lakatos Mihály* igazgató sem tudja hol helyezkedett el, csak sejtí, hogy a másik térélen.

Jobbról: *Sergej Minasyan* és kislánya, *Kulcsár László* és családja

Nagy élmény volt Paulának, a város, mert rengeteg történetre emlékezett. A megújult elegáns örmény házakra rácsodálkozott. Igen, itt lehetett sok gyermeket nevelni, értékes társadalmi életet élni, sok vendéget fogadni, mint ahogyan a családi legendárium őrzi. Elmondása szerint *Ő* nem járt

Gyergyóban, csak átutazott egyszer. De mindig vágyott megismerni.

Megmutattam Gyergyószentmiklóst szegről-végről, még az örmény temetőben is eltöltöttünk legalább két órát. Minden jelentős névre emlékezett, mert bejáratosak voltak a nevezetesebb polgárok a családjához, akik nagy társadalmi életet éltek. Sajnos a Csiky kert meglátogatására nem jutott idő a sok érdekes program miatt.

Paula vetített képes előadást is tartott a Nemzetiségi Ház nagytermében és mesélt a családról, a színes örmény életéről. Nagy sikere volt! Örvendtem a közel telt háznak.

Paula, néhai férjem *Nuridsány Zoltán* festőművész korosztályába tartozik. Ismerték és tisztelték egymást, ezért is szívügyem Paula

Az asztalnál ül Gopcsa Paula

kiállítása Gyergyóban. Ő is a tehetséges, művelt, intelligens hallgatók közé tartozott a Képzőművészeti Főiskolán, akik mestereikkel kart karba öltve meghatározták az intézmény szellemiségét. Egy nagy generációval lett szegényebb a nagy múltú főiskola, amikor a vészterhes idők kezdetén *Jánossy Ferenc*, *Nuridsány Zoltán*, *Orosz Gellért*, *Sugár Gyula* és még sorolhatnék pár nevet, befejezték tanulmányukat. Utána következtek a nehéz évek, a szocialista realizmus kötelezővé tétele elszurkított mindent, amit csak lehetett. Gopcsa Paula ugyan a nagy generáció fiatalabb korosztályához tartozott, de felvértezve tehetséggel, tudással nem tudták megfertőzni ízlését, szellemét.

Tervezzük a kiállítását jövőre, mert idén a beígért buszt nem kaptuk meg, így a képeket nem tudtuk Gyergyóba „varázsolni.”

A Gyergyószentmiklói VIII. Örmény Művészeti Fesztivál a múlt évben felállított Keresztes kő megáldásával kezdődött. Megjelent a bukaresti fiatal örmény nagykövet, a városi és megyei notabilitások, valamint az erdélyi városok és budapesti ismert résztvevők.

Az idei fesztivál is gazdag volt jó programokban. Szépek voltak a kiállított örmény szőnyegek,

imaszőnyegek. Kolozsvári gyűjteményből válogatta *Steib Anna* és jellemezte a tájegységek szőnyegeken megjelenő formakincseit.

A 2800 éves Jerleván újszerű bemutatása felvillantott egy megőrzött

hangulatot utazásaimból. Nostalgiait ébresztett bennem.

Sok értékes információt adott a „Gyergyói Örmény sarok” kiállítás sorozata. „*Görög Joachim*” műve „A gyógyszer-tár” és a „Polgári ház” örmény polgári bútorok, berendezések és használati tárgyak bemutatása mind-mind a régi értékek megőrzésére és megbecsülésére utal. Köszönet illeti *Kulcsár Lászlót* az Örmény Katolikus Egyesület elnökét egyben a VIII. Gyergyói Művészeti Fesztivál megszervezőjét és munkatársait. Összefogással és egymásra figyeléssel gondosan válogatták a kiállítás szemléletes anyagát, házról házra járva. Igazi sikerre volt a bemutatónak.

Este ünnepi vacsora fogadott bennünket a nagy múltú Szilágyi Szálloda elegánsan terített nagy éttermében. Ízletes volt minden fogás és kellemes hangulattal, beszélgetéssel zárult az est. Másnap a Templom utcán nemzetiségi sátrak sorakoztak. Szép bőrárakkal és sokféle iparművészeti tárggyal, könyvekkel, finom süteményekkel, hagyományos ételekkel és Laci konyhával várták a szíves érdeklődőket.

A felállított szabadtéri színpadon népi táncosok léptek fel pörgő műsorral. A Szi-

las Népi Együttes két szólótáncosa képviselte Budapest XV. kerületét. Kalotaszegi táncokat mutattak be, gyönyörű ruhákban. Többször visszatapsolták őket. Szépen, kifinomult mozgással, elegánsan siklottak a színpadon a szamosújvári Hajakagek Örmény Tánc Együttes táncosai. Fellépett a

A Vörösköpanyegesek

gyergyói Cigány Együttes, fantasztikus ritmusérzéssel táncolták a nem könnyű dinamikus táncokat. Szépen mozogtak a szászrégeni Goldregen együttes táncosai. Őket követte a maroshévi Rapsodia Calimanilor táncegyüttes szép, sokrétű műsorral és végül a brassói Banei Miku Zsidó kórus gyönyörű gregorián énekkel zárták a műsort. Kár, hogy nem a templomban léptek fel. Mert a szépséges zenei feldolgozások nagy értéket képviselnek és éppen nem a zajos környezetben érvényesülnek! A jövőre nézvést, „vajtífülü- ként” jegyeztem meg!

Este a Nemzetiségi Ház emeleti termében elvárásolt bennünket két zseniális muzsikussal, az „Araráton On” Együttes

tagjai. Egyrészt örmény siratókat játszottak, az örmény *Bartók*, *Komitás* feldolgozásában, másrészt a gitár és egyéb hangszereket is megszólaltató örmény zeneszaját szerzeményeit mutatta be. Igazi élmény volt. A tehetséges muzsikussal és a gyönyörű zene elvárásolt bennünket. Innét is gratulálunk a műsorhoz. Kár, hogy nem hoztak, CD felvételeket, egy se maradt volna belőlük.

Nagy ünnep szeptember 8-án az örmény katolikusoknál Kisboldogasszony napja, *Szűz Mária* születésnapja.

Felvonultak az elmaradhatatlan piros köpönyegesek és végig asszisztáltak a misét szokás szerint, megadva annak rituális formálódott voltát. A gyergyószentmiklói örmény katolikus közösséget ezen az ünnepen megtisztelte jelenlétével, *Miguel Manuy Buendia* va-

tikáni nuncius, aki megáldotta a megújult színes ablakokat az egyedi szépségű barokk örmény templomban. Köszöntötte a híveket és átadta a Pápa üzenetét *Jakubinyi György* érsek úr jelenlétében. A szívhez szóló Szent beszédet és a misét *Szakács Endre* szamosújvári örmény vikárius celebrálta. Szépen és tisztán énekelt az örmény kórus. A nagykövet könnyes szemmel hallgatta végig az örmény himnuszt és a mise folyamán is figyelemmel kísérte az énekkart.

Ennyi embert nem láttam még ünnepi misén. A templomkert is megtelt hívekkel és érdeklődőkkel. Kulcsár László és társai nem győzték hordani a padokat, Kora délután a Churut Fesztivállal várták a résztvevőket a Nemzetiségi Ház kertjében.

A sátrak alatt kényelmes ülőhelyeken és asztalok mellett lehetett fogyasztani az örmény, székely, román és görög főzöcsapatok ételeit, akik vetélkedtek egymással az ízek világában. Böven volt választék levesekből, birkapaprikásból, zúzapörköltből, s miegyéből. Aperitívnek örmény konyakot kínáltak. Kulcsár László édesanyja Zsuzsa mindhárom nap szorgoskodott. A Churut Fesztivál főmozgatója is ő volt. Fáradhatatlanul kínálta a gőzölgő finom angadzsabur levest, a birkagulyást és zúza pörköltet. Megtelt a barátságos udvar és kert jókedvű falatozókkal. A VIII. Örmény Művészeti Fesztivál ezzel a kedves délutánnal fejeződött be. Paula fantasztikus társ volt. Végigélvezte a sok műsort, találkozásokat, még a gyalogolást is. Kedves, szerény egyéniségét –, van mire szerénynek lennie, a nem mindennapi emberek kivétel nélkül azok!

Találkozásom Gyergyóval

Szeptember elején *Nuridsány Zoltánné*, Mimi a XV. kerület Örmény Nemzeti Önkormányzat elnöke elvitt Gyergyószentmiklóstra. Ott a VIII. Örmény Művészeti Fesztivál egyik eseményeként, bemutattam engem, mint Budapesten élő örmény származású festőt. A Józsefvárosi Galériában kiállított festményeimet mutattuk be vetítettképes előadással, *Kabdebó János* kiváló fotói segítségével.

Boldog voltam, mert még nem jártam Gyergyóban, pedig ott nőtt fel az édesanyám.

– megszerették Gyergyószentmiklóson. Jövőre szeretettel várnak vissza bennünket

Szokás szerint este Kulcsár László megérkezett a Szilágyiba, kedvesen, mosolygósan cipelte somagjainkat a kocsijába, kivitt késő este az állomásra és feltett bennünket a vonatra, mintha más dolga nem is lett volna a sűrű programokkal teli 3 nap és sok hivatalos vendég után. Köszönjük László az odafigyelést és a rengeteg munkát. Örvendünk, hogy részesei lehettünk ezeknek a szép napoknak és azt is, hogy gyaloglás közben észrevettél bennünket, ha arra vitt utad és őrző angyalként haza repítettél a Szilágyiba.

Viszontlátásra Gyergyószentmiklós a IX. Örmény Művészeti Fesztiválon 2019 szeptemberében, a Jóisten segedemével! Ámen.

Nuridsány Zoltánné, Mimi

Nagyapám volt a gimnázium igazgatója. Gyergyószentmiklós olyan, mint nagyanyáink kézzel, szívvel készített éksze-

Színes házak.

Mindegyik más, mégis egylélegzetű. Minden emberi léptékű.

Az örmény templom környéke volt az örmény Fesztivál eseményeinek a helyszíne. Így a templomot többször láthattuk, különböző napszakokban, még alkonypírban is.

Erődfa bejáratánál áll az örmény kőkereszt, amit minden nemzetiségű ember megkoszorúzott. Mellette az Örmény

Bal oldalon Kulcsár László, az asztalfőn Gopcsa Paula, Lakatos Mihály

Közösségi Házban nyitották meg a nívós kiállításokat. Az Örmény Templom utcában volt a szabadtéri színpad, ahol együtt Erdélyben Nemzetiségi Kultúrműsor színes forgatógát láttuk. Itt rendezték meg a Nemzetiségi Vásárt is.

Vákár Tibor készített egy szép emblémát a gyergyói örmény templomról, ami az Erdélyi Örmény Gyökerek füzeteinek címlapját díszíti. A templomot magas kőfal veszi körül, két meredektetős lőportoronyral. Egyhajós templom. Belső magassága pont akkora, amiben jól érzi magát az ember. Oltárain barokk szobrok. Mozdulataik természetesebbek, vissza fogottabbak, mint általában a barokk szobroké.

Az évszázadok során a templomokat átépítették, de az örmény templomnál és a „magyar templomnál” is azt láthatjuk, hogy nem romboltak le mindent átépítéskor, ami régi. Amit harmonikusan be tudtak illeszteni, azt meghagyták.

A belváros képét nem teszik tönkre hatalmas bankok, bevásárló központok. Ami a házak közül magasabb, az a két iskola, a tudás háza.

Nem én írom le először, hogy a gimnázium Gyergyószentmiklós legszebb

épülete. Háromszintes, középső része magasabb, olyan mint a felemelt fej, két oldala mint két kitárt kar, középen a hívogató kapu. Belül tágas, világos, tiszta. Mindennek megvan a maga helye.

Falán az első érettségi tabló 1913–14-ből. Nagyméretben, gyönyörűen bekeretezve. Középen nagyapám: *lovag Gruppenberg Fehrentheil Henrik* igazgató. Neve az iskola építését megőrkítő nagyméretű, fekete márványtablán is látható. (Négy nagyszülőm közül, csak ez a nagyapám nem volt örmény.)

A gimnázium egyik termében iskola-múzeum. Patyolat tisztára súrolt öreg padok, taneszközök. A falakon fényképek. *Gárdonyi Géza*: „Az én falum” című novelláskötetének a világa. Csak *Istenes Imre* hiányzik az első padból, aki mindig korábban jött, mint a többi gyermek.

A gyergyói emberek nagyon barátságosak. Figyelnek egymásra, segítik egymást. Olyanok, mint egy nagycsalád. Mimit nagyon szeretik. Lépten-nyomon megölelgetik. Bemutat. Hogy meg ne sértsenek, engem is megölelnek. Érték és hagyománytisztelők.

Gopcsa Paula

Gyergyószentmiklós Kisboldogasszony-búcsúja (részlet)

A gyergyószentmiklósi örmény templom 19. század végi ólomüveg ablakait nemrégiben restaurálták és augusztus végén a helyükre is illesztették. A valamikor 1800 osztrák forintba került művészi nyílászárókat az örmény közösség tagjainak adományából készítették el; az adakozók nevét őrzik a színes vitráliák. A műalkotásokat Hargita megyei műemlékvédelmi pályázati forrásból, magánszemélyek

és közbirtokosságok felajánlásából sikerült restauráltatni *Egri István*nal. A munkálatok szemet-lelket gyönyörködtető eredményét a Kisboldogasszony-napi búcsún, szeptember 9-én, vasárnap áldotta

meg a szentmise szónoka, *Miguel Maury Buendía* apostoli nuncius, a Szentszék romániai és moldáviai nagykövete.

Fotó: Márton Arnold
(Forrás: Rom.Kat.ro., 2018. szeptember 10.)

Pagonyi Judit

Ismét nagy sikert aratott a Kárpát-medencei Székely- és Magyarörmény Fesztivál

Filmvetítés, fotókiállítás, koncertek, színházi előadás és örmény kulináris kalandozás színesítette a harmadik alkalommal megrendezett Kárpát-medencei Székely és Magyarörmény Fesztivált, amelynek idén a Fővárosi Örmény Közösségi Tér adott otthont.

A fesztivált *Esztergály Zsófia* elnök-aszszony, a rendezvény házigazdája nyitotta meg A csíki örményeknek című tárlattal. *Székelyné Opre Mária* fotóművész ki-

Székelyné Opre Mária fotóművész

állított képei a csíki székely és örmény építészetet, tipikus homlokzatrészleteket, templomokat és a csodás tájat idézték meg a rendezvén idejére.

A tárlat megtekintését követően a *Kirkósa*-család komolyzenei produkciója kezdte a zenei előadások sorát. Az erdélyi örmény származású család tagjaiból álló kamarazenekar *S. Aslamazyan* és *Grigor Arakelian* örmény zeneszerzők, valamint *Gabriel Fauré*, *Antonin Dvorak*, *Edward Elgar* és *Giacomo Puccini* műveit adták elő.

Ezután *Paradzsanov*, örmény származású szovjet rendező *Ashik Keribról*, a szegény költőről, az örök vándorról szóló filmjét tekinthették meg az érdeklődők. A mesemotívumokkal átszőtt keleti történetet humor és gazdag grúz ornamentika jellemzi.

Majd az örmény népzenei játszó, és *Juhász Endre* vezette *Group Duduk* zenekar élő koncertje varázsolta el a közönséget. Az örmény zene érdekes keveredése a korai spirituális és a kereszténységgel érkező valóságos muzsikának, a fesztiválon ezt a titokzatos zenei világot ismerhettük meg. A csapat 2016 óta játszik együtt: a jellegzetes duduk mellett a másik tipikus örmény hangszernek, a zournának is avatott mesterei.

A közösség tagjai a szellemi táplálék után a gasztronómia élvezetének is hódolhattak, hiszen tradicionális erdélyi és kaukázusi örmény ételeket kóstolhattak: ángázdsábur levest, örmény gombás ételt, olajos magvas piláfort és desszertként dalauzit.

A fesztivált az Össz nemzetiségi Társulat előadása zárta. A *Levesben* című darab nem mindennapi kezdeményezés gyümölcse. Alkotói a magyarországi nemzetiségi színházi meghatározó, közkedvelt és méltán elismert emblemikus szereplői. A színháték nem nélkülözi a humort, cselekménnyel teli, aktuális és elgondolkodtató. Egy élő főzőműsor ad kerettörténetet a különböző élethelyzetű, korosztályú, nemzetiségű nők történetének. A III. Kárpát-medencei Székely és Magyarörmény Fesztivál keretében előadott darab premierjét a Jelenlét Nemzetiségi Fesztivál keretein belül, márciusban tartották a Nemzeti Színház *Kaszás Attila* termében.

Group Duduk zenekar

Össz nemzetiségi Társulat

Kirkósa-család

A Székely házaspár

Balról:
Zárug Katalin,
Nuridsány Zoltánné,
Gogescu László,
dr. Issekutz Sarolta,
Dr. Székely András Bertalan
és *Esztergály Zsófia Zita*

„Örményül” főztek közösségünk tagjai

Ángádzsábúr levest, örmény magos piláfot, dalauzit és gombaéltel készítettek a Főzzünk örményül! című főzőtanfolyam résztvevői. A Fővárosi Örmény Önkormányzat által szervezett népszerű oktatást *Keszy-Harmath Enikő*, valamint *Pintér Brigitta*, a Metro Gasztroakadémia és a Mielle Kulináris Praktikumok résztvevője fémjelte; ezáltal a régi receptúrák a mai trendnek és egészséges étkezésnek megfelelően kerültek tányérra. A kulináris kalandozás az EMMI támogatásával valósult meg.

A Fővárosi Örmény Közösségi terében már 10 órakor nagy volt a sürgés-forgás: a főzőtanfolyam keretében kaukázusi és magyarörmény ételek elkészítését kezdte meg a több mint 35 fős csapat. Az autentikus öröklött fűszerektől, a páchoz elmaradhatatlan örmény konyaktól és friss fűszernövényektől, valamint gyümölcsöktől terjengő illat a mesés keletet idézte meg.

Először az az örmény fülleves, az ángádzsábúr elkészítésének előkészületei kezdődtek: ki sárgarépát, gyökeket hámozott, ki hagymát pucolt, ki pedig a gombát tisztította. A csaknem 20 literes fazékba már belekerült a zsenge borjúhús, majd a friss zöldségek, fűszerek, és megkezdődött a csodás leves gyöngyöző, akár 3 órán át tartó forrása. Eközben a főzőcsapat az örmény gombaéltel elkészítésének is hozzálátott. A csaknem 1,5 kiló gombából Brigitta segítségével csábító illatokat árasztó sült gomba készült: ebből aztán

pirított hagyma, 12 felvert tojás, és apránként hozzáadott liszt segítségével sűrű palacsintatészta, majd tenyéryni ropogósra sült lepények készültek, amelyek aztán mentás-tejfölös mártással arattak osztatlan sikert a kuka-csapat tagjai közt.

Később a levesben jó puhára főtt borjút Enikő ledarálta, befűszerezte, és a csapat által közben gyúrt tészta megöltve ezzel, apró fülecskéket készített, majd a levesbe téve kifőzte. Végül churutot (autentikus, tejből készült örmény ételízesítő) kavart el tejföllel, ezzel adva meg az ángádzsábúr végleges ízét.

Végül a több mint 8 féle keleti fűszerekből, konyakból és citromból készült egzotikus pácban érlelt pulykacomb-kockák is megsültek, így a mazsolás-mandulás-pestiztációs bulgurral összekeverve elkészült a nagy sikerű örmény piláf, hogy a többi finomsággal együtt feltálalhassák.

Pagonyi Judit

Szappanyos Tamás/Pagonyi Judit

„Naplókönyvem kortörténet akar lenni. Nem utólag elkészített emlékirat, hanem az események sodrában megírt napló.”

A Fővárosi Örmény Önkormányzat szervezésében az Orlay utcai Örmény Katolikus Szent Gergely templomban mutatta be *Szappanyos Tamás* az örmény közösségnek *Naplókönyv – Kinyílik a világ 1957–1989* című kötetét, szeptember 20-án.

A szerző így vall művéről: „Pesten jártam iskolába” – meghozza a legjobbakba, első elemítől fogva. Ennek köszönhetem, hogy naplóíró lettem – és maradtam a mai napig. Alig, hogy az 1941/42-es tanévben kis osztálytársaimmal megtanultunk írni, tanítónénink azt mondta nekünk, mostantól fogva vezessünk „Érdekes füzetet”.

Szappanyos Tamás

Jegyezzük fel, ami érdekes történet velünk a nap folyamán. Innen indult az én naplóm, melybe sok ezer oldalt körmöltem be kézírással háromnegyed évszázad folyamán.

Ennek az anyagnak szemelvényeiből állítottuk össze gyermekeimmel, illetve a Kairosz Könyvkiadóval, a Naplókönyv első két kötetét, melyek már kiadásra kerültek. Az első – „Így éltünk mi” – tartalmazza az 1942–1956 közötti évek

történetét, a második – „Kitárul a világ” – az 1957–1989-es korszakét.

József Attila írta önmagáról, mint kis gyermekről, hogy „Én még őszinte ember voltam”. Ez nemcsak egy zseni esetében érvényes, hanem nálunk, egyszerű emberekénél is. Hétévesen nem kellett külön elhatározás, ars poetica ahhoz, hogy őszintén szóljak és írjak, és nem kellett keresnem a Panni néni által várt „érdekességeket” magam körül. Hozta azokat az élet, a háború, újjáépítés, forradalom, konszolidáció éveiben. Voltam cserkész és úttörő, földmérő segédmunkás, könyvesbolti eladó, s levelező egyetemi hallgató és légitársasági alkalmazott. Egyforma lelkesedéssel jártam a színházakat és a hegyeket, vizeket, utazgattam bel- és külföldön, megismerkedtem értékes emberekkel – és élményeim sorra feljegyeztem szabvány füzetekben...

Az írásban megörökített eseményekből válogattuk be a könyvbe azokat, melyek nemcsak családom és baráti köröm számára lehetnek érdekesek, hanem kívülről állók számára is. Naplókönyvem kortörténet akar lenni. Nem utólag elkészített emlékirat, hanem az események sodrában megírt napló.

A könyv a szerzőtől megrendelhető, akár a Fővárosi Örmény Önkormányzaton keresztül is.

Programajánló – Meghívók

Lélekdarabkák

KARÁCSONY ERNŐ örmény származású festőművész munkáiból nyílt retrospektív kiállításra és Lélekdarabkák c. pódiumműsorra

Fellépnek: **LÁSZLÓ ZITA** színművész, **HENCZ JÓZSEF** zeneszerző

Bevezetőt mond: **TARISNYÁS CSILLA**

és Dr. **BENEDEK KATALIN** művészettörténész

2018. november 14. szerda, 17 óra

Zuglói Nemzetiségek Háza, 1146 Budapest Thököly út 73.

Megközelíthető az 5, 7, 110, 112 autóbusszokkal a Stefánia úti megállóból.

Rendezi: Zuglói Örmény Önkormányzat

Támogató: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Fővárosi Örmény Klub

Műsor: A 110 éve Gyergyószentmiklóson született Ybl-díjas építész, festőművész és grafikus

VÁKÁR TIBOR

életéről és munkásságáról mesél fia

ifj. **VÁKÁR TIBOR** régész.

2018. november 15. csütörtök 17 óra

Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség 1114 Budapest, Orly u. 6.

Rendezi: Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat

Fővárosi Örmény Klub

Szent Karácsony ünnepén

Műsor: EÖGYKE elnöke, **DR. ISSEKUTZ SAROLTA** beszámolója az Egyesület 2018. évi működéséről

FŐ elnöke: **ESZTERGÁLY ZSÓFIA ZITA** beszámolója a 2018. évi működéséről

Szongott Kristóf-Díj átadása

Czetz János-Díj átadása

Irodalmi-zenei műsor

2018. december 20., csütörtök, 17 óra

1054 Budapest, Akadémia utca 1., I. emeleti színházteremben

Rendezi: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Fővárosi Örmény Önkormányzat

Támogató: Bp. Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat

10. Karácsonyi Zeneagapé az örmény katolikus templomban

Karácsonyi dalok

Pomázi Zoltán ex Bojtorján

2018. december 23-án a 11 órakor kezdődő szentmise után

Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség 1114 Budapest, Orly u. 6.

Nagy örömünkre Zoli idén is szívesen ad egy kis Karácsonyi Koncertet a templomban.

Gyertek el minél többen, senkinek nem árt egy kis karácsonyi zenei-szellemi ráhangolódás az ünnepekre a karácsonyi készülődés közepette.

Szongoth Gábor

Fővárosi Örmény Klub

A kampányév megnyitója

Az Erdélyi Örmény Múzeum könyvsorozat újabb kiadványai

A kiadványokat bemutatja: **DR. ISSEKUTZ SAROLTA** és...

2019. január 17. csütörtök du. 17 óra

Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség 1014 Budapest, Orly u. 6.

Rendezi: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Támogató: Budapest Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat

2018. 09. 06. Korszorúzás a Czetz János emléktáblánál, a III. kerületben

Örmények a Katolikus Rádióban

Talán véletlenül, talán szándékosan 2018. szeptember 17-én a Katolikus Rádióban kétszer is szóba kerültek az örmények. Reggeli jegyzetét *Horváth Pál* olvasta fel, este pedig a Vatikáni Rádió magyar adásában *Ferenc pápa* leveléből idéztek. A szentatyja a mechtarista kongregáció jubileuma alkalmából gratulált a szervezetnek.

Horváth Pál

Örmény egyház – örmény sors

Az örmények, akik Noé fia utódainak tekintik magukat, a Kr. e. 7. században jelentek meg a Kaukázus, Kelet-Anatólia és Észak-Mezopotámia térségében. Erős állammá Arménia a Kr. előtti II. században vált, a Kr. e. 60-as években pedig már Rómával viselt hadat és a szíriai térségben hódított. Ezt követően az ország kettészakadt a perzsa uralom alatt álló kaukázusi Nagy-Örményországra és a Van-tótól nyugatra, Anatóliában fekvő, a Római Birodalomhoz tartozó Kis-Örményországra, és a két nagyhatalom vetélkedésének vált a színterévé. Az egyházi hagyomány szerint ezen a vidéken *Tádé* és *Bertalan* apostolok hirdették az evangéliumot, akik vértanúságot is a Kaukázusban szenvedtek. A kereszténység nagyarányú terjedése végül a III. század utolsó éveiben a kappadókiai Kaiszereiából és a szíriai Antióchiából indulva vette kezdetét a kaukázusi Nagy-Örményországban. Kezdeményezője a fejedelmi családból 260 körül született Gregoriosz volt, *Ana* fia, aki otthonából menekült a római Kis-Örményországba, és akit az örmények *Világosító Illuminátor Szent Gergely* néven apostolukként tisztelnek. A kappadókiai Kaiszereiában ismerkedett meg a keresztény tanokkal. Nős emberként püspökké szentelve *Krisztus* üzenetével tért haza, ahol a királyi kíséret tagja lett. A Krisztus követőinek üldözését 290 körül elrendelő

Tiridatész király börtönbe vettette, ahonnan úgy szabadult, hogy Krisztushoz fohászkodva meggyógyította uralkodóját. Ennek hatására a király egész udvarával felvette a kereszténységet, majd úgy rendelkezett, hogy Krisztus hite legyen országa vallása. Erre 301-ben került sor, amikor Róma még üldözte az egyházat. Az örmény keresztények ma is büszkék rá, hogy az övék volt az első keresztény ország a világon. A királyi döntés után Gergely az örmény egyház katolikoszoként látott hozzá a vallási élet megszervezéséhez. Püspökségeket, kolostorokat alapított, papokról gondoskodott, megalkotta az első örmény liturgiát. Ő tette az örmény egyház máig is meglévő központjává Asztiszát, a mai Ecsmiadzin városát és kolostorát, ahol 328-ban bekövetkezett halála óta ereklyéit őrzik. 325-ben a niceai zsinaton már az örmény egyház is képviseltette magát, és Gergely I. Szilveszter pápához is elzarándokolt. Arménia függetlensége Gergely halála után megszűnt. Az ország a perzsa birodalom tartományává lett, hadszíntérré perzsák és rómaiak között. A túlélésért folytatott küzdelemnek volt nagy alakja Gergely leszármazottja, a 355 körül született *Nagy Szent Száhák*. Kaiszereiában tanult, fiatalon nős emberként élt, özvegységre jutva lett szerzetes, 387-től az örmény egyház feje. Nehéz időkben vezette egyházát, mert

a perzsák hol üldözték a keresztényeket, hol igyekeztek rávenni őket, hogy feladva hitüket vegyék fel Perzsia zoroasztrianus államvallását. Nem könnyített a helyzetben, hogy a perzsák az örményeket Róma, a rómaiak Perzsia ügynökeinek tekintették, a fenyegetett örménység pedig lázadások révén igyekezett visszanyerni szabadságát és vallásszabadságát. Száhák felismerte, hogy a nép keresztényként és örményként való megmaradásának eszköze a Szentírás és a teológiai irodalom örmény nyelvre való lefordítása, egy nemzeti nyelvű örmény liturgia megteremtése. Biztatására állította össze szerzetestársát, *Meszrop Maszroc* az örmény ábécét, megteremtve az örmény írásbeliséget és irodalmi nyelvet. Így elkészülhetett 430 körül a Szentírás örmény fordítása. A 431-es efezosi zsinaton a hadi helyzet miatt egyetlen örmény főpap sem tudott megjelenni. Maga Száhák 438-ban bekövetkezett haláláig tanított, írt, prédikált, a krisztológiai viták hírére az antióchiái iskola és *Nesztoriosz* határozott elítélésével reagált, és ettől az időtől az örmény apostoli egyház a nagy egyháztól elszakadva, a kereszténység monofizita, Krisztusban egy isteni természetét valló irányzatát követte. A korszak másik nagy alakja, *Meszrop Maszroc* 361-ben született hercegi családban, Antióchiában tanult, hellenista műveltséget, alapos teológiai tudást szerzett. 27 évesen keresztelkedett meg, magányos aszkétaként élt, majd a katolikosz munkatársa lett. Ő vezette a szent fordítók csoportját, amely a biblia örmény fordításán dolgozott, de fordított liturgikus és teológiai munkákat is. *Száhák* halála után annak utódává választották, hivatalba lépését azonban 441-ben bekövetkezett halála megakadályozta. Idővel ecsmiadzini sírja, a fölője

épült kápolna és a szent ereklyéi a kaukázusi keresztények közös zarándokhelyévé lettek.

Az örmény egyházat a későbbiekben nem pusztán monofizitizmusa, de a történelem is elszakította az egyetemes egyháztól. A muszlim hódítás 640 után ellenséges közegbe helyezte, ahol közel másfél évezreden keresztül a túlélés, a megmaradás volt a téte.

Csak a XX. században indult meg a kápolnatépités Konstantinápolyval, Rómával, de ekkor következett be az örmény nép nagy tragédiája, a Kis-Örményországot az anatóliai örménység százezreit elpusztító, a török hatalom által vezérelt örmény holokauszt. Nagy-Örményországra pedig 1990-ig a Szovjetunió uralma és militáns ateizmusa vetett sötét árnyékot. Az örmény kereszténység túlélte mindezt. Örményországban, de az emigrációban is elevenen él a hit és az örmény nemzetudat. Rómával egységre lépő örmény közösségek pedig Európában, a történelmi Magyarországon Szamosújváron őrizték tovább Szent Száhák és Szent Meszrop emlékezetét.

Ferenc Pápa levele az örmény mechtarista kongregáció jubileumára

301 évvel ezelőtt, 1717-ben alapította Velencében a *Szent Lázár*-szigeten *Mechtar*, örmény katolikus apát azt a monostort, amelynek tricentenáriumi ünnepségét tavaly kezdték meg. Az ünnepségsorozat befejezése alkalmából *Ferenc pápa* levelet intézett *Levon Boghos Zékiján* prelátushoz, az örmény mechtarista szerzetes kongregáció pápai delegátusához.

A szentatyá méltatja a rend hősiest történetét, szellemi és ökumenikus erőfeszítéseit, továbbá azt a fáradhatatlan elkötelezettséget, amely főként a diaszpóra örménység nyelvét, kultúráját és ősi keresztény hitét ápolta szerte a világon.

A szeptember 5-én Ferenc pápa kézjegyével ellátott levelet hétfőn tette közzé a szentszék, és benne a pápa megköszöni az Úrnak azt a sok kegyelmet, amellyel az évszázadok során elhalmozta a kongregációt tagjai és közösségei életében, akik hősiest, nem ritkán vértanúságig menő tanúságtétellel válaszoltak Isten szeretetére. A tiszteletre méltó Mechtár, akit XII. Pius pápa a keleti egyházak monasztikus élete nagy reformátorának nevez, népe kultúrájának egyik legragyogóbb kifejezése. Ferenc pápa levele megállapítja: Mechtár szerzetesrendje megalapításával népe lelki igényeire válaszolt, amivel a kegyelem és az elme olyan útját teremtette meg, mely felbecsülhetetlen spirituális és kulturális kincset hagyott örökségként az egész örmény népre. Ferenc pápa a gazdag monasztikus örökségből kettőt emelt ki. Elsőként az örmény teológiai humanizmust, amelynek mottója: a tudomány szeretete önmagánál fogva Isten szeretete. Mechtár atya miközben Isten jelenlétét kereste és az emberi szellem alkotóképeségét elemezte, eredeti szintézist tudott teremteni a kettő között, de sikerült összekapcsolnia a sajátos örmény egyháziséggel is. A másik elem: a mechtarista prófétai jellegű ökumenikus nyitása volt a spiritualitás terén.

A velencei Szent Lázár szigetén alapított monasztikus anyaház és a későbbi bécsi monostor máig a mechtarista kongregáció éltető szíve. Tagjai önzonosságát elsősorban az adja, hogy monahusok. Egészen

Istennek szentelt személyek, kiknek szolgálata megvalósíthatatlan valódi közösség nélkül – állapítja meg Ferenc pápa levele. Az örmény liturgia szavaival kéri végül a szentatyá Isten áldását és békéjét a kongregáció tagjaira és műveire.

Az örmény Mechtarista rend eredete és történelmi küldetése: a Mechtarista rend egy örmény katolikus férfi szerzetesrend. Tagjait örmény bencéseknek és kelet bencéseinek is nevezik. A rendet *Sebastei Mechtár* alapította 1701-ben azzal a szándékkal, hogy szellemi és kulturális küldetésével az örmény népet folyamatosan műveli. Mechtár a rendet eredetileg *Remete Szent Antal* életpéldája és lelkiisége szerint alapította meg, de a szentszék kívánságára a benedek-i regulát is figyelembe vette. A mechtaristákat ezért szent antalos bencés örményeknek is nevezhetik.

Mechtár célja elérése érdekében tanító és papnevelő szerzetesrend eszméjét hordozta. Városról városra járt, hogy fiatalokat toborozzon. Konstantinápolyban 1701. szeptember 8-án, éppen Szűz Mária születése ünnepén hirdette ki rendje alapítását akkor tíz tanítványával. Ekkor már zajlottak a katolikus örmények elleni zavargások, így Mechtárnak is menekülnie kellett. A görögországi Metonban kaptak engedélyt a működésre. Sok nehézség után 1706-ban fejezték be a kolostort, 1708-ban a templom építését.

Egy forrás szerint már húsz tagja volt a rendnek, amikor a szentszék től megérkezett a végleges megerősítés és Mechtár főapáti kinevezése. Metont azonban ekkor már a törökök fenyegették, és Mechtár látta, hogy a kolostort egy napon el fogják pusztítani. 1715-ben csak néhány atya maradt Meton őrzésére, a többiek a menthető javakkal Velencébe menekültek.

Mindent előlről kellett kezdeni. Metont valóban hamarosan lerohanták a törökök, a kolostort és a templomokat lerombolták, a szerzeteseket elfogták, de később örmény kereskedők kiszabadították őket. A velencei tanács hosszas vita után 1717-ben adta ki a mechtaristáknak a várostól három kilométerre fekvő *San Lazzaro*-t, a Szent Lázár-szigetet, amelyen csak egy korhadt ház és egy elhagyatott templom állt. A másfél futballpálya nagyságú kicsi sziget valaha a leprásoknak adott otthont. Erre a földre is Kis-boldogasszony napján, szeptember 8-án léptek. Az épületet hamar kijavították, lakószobákat rendeztek be és újjáépítették a kis templomot. Nagy erővel láttak munkához. Később új, nagyobb házat építettek és fiatalokat kezdtek el nevelni.

A mechtaristák bécsi ága 1773-ban alakult, mivel a szerzetesek egy része a rendi alkotmány körüli nézeteltérések miatt *Bábik* vezetése alatt levált a velenceiektől és

Triesztben telepedett meg, mint a Mechtarista rend új ága. Az Itáliát is lerohanó *Napoleon* 1809-ben, mint Habsburg alattvalókat, vagyonuktól megfosztotta, kiűzte őket. 1810-ben Bécsben kerestek menedéket, ahová *I. Ferenc* császár rendelkezéssel befogadta őket. Egy elhagyatott kapucinus kolostorba költöztek. Ez a kolostor lassan az örmény diaszpóra kulturális kincsekben gazdag és befolyásos központjává vált. Könyvtára és múzeuma az örmény múlt lelki, szellemi gazdagságának tárháza. Missziós házakat működtettek továbbá nagy városokban, mint például Budapesten, de éppúgy az argentinai Buenos Airesben is. Kétezer júniusában a mechtaristák két ága ismét egyesült, a velencei anyakolostor főapátjának irányítása alatt. A rend fennállásának 300. évfordulóját Velencében és Bécsben nagy ünnepséggel köszöntötték.

Lejegyezte (előbb gyorsírással):
Hegedűs Annamária

Kászonyifalu – Azbé István kiadása

Pagonyi Judit

Haroutune Selimian: ha a közel-kelet kereszténység nélkül marad, a szélsőséges iszlám hazájává válik

Meggyőződés, hogy a keresztényeknek nem szabad elhagyniuk a Közel-keletet, az örményeknek ott kell maradniuk Szíriában – jelentette ki *Haroutune Selimian*, a Szíriai Örmény Református Gyülekezetek Szövetségének elnöke, lelképásztor, aki *Esztergály Zsófia* fővárosi elnökhasszony meghívására 2018. október 8-án informális találkozón vett részt a fővárosi örmény nemzetiségi vezetőkkel, köztük *Issekutz Sarolta*val, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnökével. Szír testvérünk a találkozó alkalmával megtekintette az örmény katolikus – *Világosító Szent Gergely* tiszteletére felszentelt – templomot és a hozzá tartozó örmény múzeumot is. *Haroutune Selimian* a Magyarországi Református Egyház vendégeként érkezett hazánkba.

Haroutune Selimian átveszi az aranyozott kelyhet Esztergály Zsófiától az Örmény Katolikus Plébánián

„Áldd meg Istenünk a messziről jött vendéget és adj békét az örmény kisebbségeknek” – arámi, arab, örmény és magyar nyelvű imára gyűlt össze a budapesti örmény közösség a Szíriából érkezett vendég fogadására az Orlay utcai templomban. *Esztergály Zsófia*, a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke kérésére *Haroutune Selimian* az Aleppóban, a leginkább háború sújtotta városban élő keresztények helyzetéről beszélt. Az egyházi vezető kifejtette: a helyzet jelenleg is meglehetősen feszült, miután napjainkban

Idlib közelében csaknem 70 ezer ISIS katona várakozik. Nagy a félelem, hogy ha a szír vagy az orosz hadsereg támadást indít, akkor ez a 70 ezer katona Aleppóra fog támadni. A várost megpróbálják megvédeni, jelenleg is a határait erősítik – tájékoztatott *Haroutune*. Sajnos ebben a bizonytalan helyzetben a keresztények nagy része elhagyta már a várost. Az örmények közül is sokan elmenekül-

tek: 65 ezerből 15 ezren maradtak. Egész Szíriában 120 ezer örmény élt a háború előtt, most 25-30 ezer közötti a számuk.

„A közel-keleti kereszténység az egész kereszténység PH-faktora.”

Haroutune Selimian szavai szerint, bár a világban sok helyen található örmény kolóniák, de az egyik legnépesebb éppen

Haroutune Selimian és dr. Issekutz Sarolta

ott él: a város az arab világban is megőrizte örmény identitását és vallását. Úgy fogalmazott: sajnos ki lehet jelenteni, hogy az örmények sokkal nagyobb kárt szenvedtek el, mint a többi szíriai kisebbség. Ezért aztán igen sok örmény vértanúja van a háborúnak, egész városrészeket, kerületeket és templomokat romboltak földig: az ellenség nem tett különbséget az örmény katolikus, az apostoli és az evangélikus hívek között. Kijelentette: nem ért egyet azzal, hogy a keresztények elhagyják a Közel-Keletet, az örményeknek ott kell maradniuk Szíriában. Nemcsak azért, mert meg akarjuk őrizni ezt a települést, a közösségünket és azt a szerepet, hogy

Balról: Szakács Ferenc Sándor, dr. Issekutz Sarolta, Haroutune Selimian és Esztergály Zsófia

Örményországon kívül is virágozzon az örmény nyelv és kultúra, hanem azért is, mert kereszténység nélkül a szélsőséges iszlám hazájává lesz Közel-Kelet. Ez a veszély nemcsak minket, hanem Európát is fenyegeti. Nagyon fontos, hogy ezt Európa megértse, és segítse azokat a keresztényeket visszatelepíteni, akik elhagyták Szíriát. Úgy fogalmazott: A közel-keleti kereszténység az egész kereszténység PH-faktora.

„Az én misszióm, hogy a következő években bejárjam azokat a helyeket, ahová szír örmények menekültek.”

Haroutune Selimian köszönetét fejezte ki azoknak az európai országoknak, amelyek befogadták a Szíriából menekült örményeket. Elmondta, hogy akik olyan helyre kerültek, ahol van örmény közösség – például Örményországba csaknem 15 ezren –, azoknak a nevét tudják, velük kapcsolatot is tartanak és őket az anyaország is segíti. A lelkész kijelentette: az ő missziója, hogy a következő években bejárja azokat a helyeket, ahová szír örmények menekültek és felvegye velük ismét a kapcsolatot. Sajnálatát fejezte ki, hogy a Szíriában maradt örményeken nem tud segíteni Örményország. A közösség inkább a saját erejében bízik – emelte ki – ezért az iskolákat, az oktatást tartják a legfontosabbnak. Az összes lerombolt keresztény templomot felújították: egy örmény templomot, az utolsót a megújultak közül, novemberben nyitnak meg. *Haroutune Selimian* felidézte, hogy egy éve a Magyarországi Református Egyház delegációja járt Aleppóban, akik a magyar reformátusok lelki és fizikai támogatását vitték a sokat szenvedett városba.

„Szimbolikus üzenet az, hogy az Istentől kapott javakból segítünk másokon.”

A Magyar Református Egyház támogatása hozzájárul ahhoz is, hogy megújuljanak a háborúban lerombolt, megsérült protestáns templomok Szíriában. Ezzel kapcsolatban *Ódor Balázs*, az MRE Zsinati Hivatalának külügyi irodavezetője úgy fogalmazott: szimbolikus üzenet az, hogy az Istentől kapott javakból segítünk másokon. A Generális Konvent költségvetéséből, illetve a Magyar Református Szeretetszolgálatnak felajánlott adományokból mintegy 3-3 millió forintot juttatott az örmény és arab református gyülekezetek kiemelt közösségi programjára, a vasárnapi iskolákra, valamint a szíriai református iskolák diákjainak ösztöndíjára. A Magyar Református Egyház – adakozóinak köszönhetően – 2017-ben hetven diák teljes éves tandíját biztosította. A szíriai adományok teljes összege pedig elérte a 10 millió forintot.

„Üzenjük a világ örménységének, hogy létezőnk, létezni fogunk és egyre többen leszünk Aleppóban!”

Esztergály Zsófia – a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnök asszonya a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészségen megrendezett találkozón a testvériség jegyében egy aranyozott templomi kelyhet adott át, amely a fővárosi örmény közösség ajándéka a szíriai testvérgyülekezetnek. Az elnökasszony úgy fogalmazott: „Ha Úrvacsora alkalmával ránéztek majd erre a helyre, tudjátok azt, hogy vannak Magyarországon olyan örmény gyökerű testvérek, akik értetek imádkoznak. Emellett a Fővárosi Örmény Önkormányzat

és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület nevében fogadjátok szeretettel támogatásunkat, amelyet azoknak a fiataloknak küldünk, akik az általatok működtetett vasárnapi iskolában tanulnak. Vélhetően a háborús körülmények miatt nem áll rendelkezésükre az az eszköztár, amely az oktatáshoz fontos. Ezért bibliai témájú kifestőket, könyveket, füzeteket, színes ceruzákat, hegyezőket, radírokat és zsírkrétákat, valamint kerámia keresztek és egyéb fiatalos keresztény ajándéktárgyakat küldünk.”

Esztergály Zsófia ezután a budapesti örmény közösség segítségét ajánlotta fel az Aleppóban maradt protestáns örmények számára.

Haroutune Selimian elsőként imát kért, mert erősen hisznek annak erejében, majd pedig segítséget iskoláik és templomaik újjáépítéséhez. Úgy fogalmazott: ha azt szeretnénk, hogy megmaradjon a közösség, ezekre mindenképpen szükség van. Majd megköszönte a fővárosi örmények vendégszeretetét, önzetlen segíteni akarását: elmondta, hogy erről hazájában és elkövetkezendő útjai során is beszélni fog híveinek.

Végül így búcsúzott: üzenjük a világ örménységének, hogy létezőnk, létezni fogunk és még többen leszünk Aleppóban!

Orbán Viktor a legnagyobb szíriai protestáns gyülekezetek vezetőit fogadta

Orbán Viktor miniszterelnök kedden az Országgházban fogadta és Magyarország támogatásáról biztosította a legnagyobb lélekszámú szíriai protestáns gyülekezetek vezetőit, *Joseph Kassabot*, a Szíria és Libanon Nemzeti Református Zsinat főtákarát, és *Haroutune George Selimiant*, a Szíriai Örmény Református Gyülekezetek Szövetségének elnökét.

Orbán Viktor miniszterelnök fogadja a legnagyobb szíriai protestáns gyülekezetek vezető képviselőit, *Dr. Joseph Kassabot*, a Szíria és Libanon Nemzeti Református Zsinat főtákarát (középen) és *Haroutune George Selimiant*, a Szíriai Örmény Református Gyülekezetek Szövetségének elnökét az Országgházban 2018. október 9-én

Forrás: MTI/Miniszterelnöki Sajtóiroda / Szecsődi Balázs

A megbeszélésen, amelyen részt vett *Azbej Tristan*, a Miniszterelnökség üldözött keresztények megsegítéséért felelős államtitkára és *Bogárdi Szabó István*, a Magyarországi Református Egyház Dunamelléki egyházkerületének püspöke is, a vendégek tájékoztatást adtak a szíriai protestáns egyházak helyzetéről, és arról, milyen eszközökkel lehetséges támogatni az ott élő keresztény közösségeket megmaradását.

Haroutune Selimian az Örmény Katolikus Plébánián

A vendégek elmondták, hogy a háború sújtotta területeken az újjáépítés hozzájárul, hogy a fenyegetéssel, diszkriminációval sújtott családok a migráció, kivándorlás helyett a visszatérést, illetve a helyben maradást válasszák. *Orbán Viktor* megismételte: *Magyarország álláspontja szerint a segítséget kell odavinni, ahol a baj van, nem pedig a bajt idehozni*; ezért felajánlta, hogy a magyar kormány anyagi támogatással is segít az üldözött keresztényeknek, hogy a háborúban sokat szenvedett, menekülésre kényszerült családok hazatérhessenek otthonaikba – közölte *Havasi Bertalan*.

MTI 2018.10.09.

A mi Kiss Ernőnk

Őszi napnak mosolygása,
Őszi rózsá hervadása,
Őszi szélnek bús keserve
Egy-egy könny a szentelt helyre,
hol megváltott – hősi áron –
Becsületet, dicsőséget
Az aradi tizenhárom

– hangzott fel *Ady Endre* örök szépségű verse a XV. kerületi *Kiss Ernő* emléktábla előtt a *Hartyán Általános Iskola VI. osztályos* diákjainak ajkán.

A koszorúzás igaz szándékát a Fennvaló is mosolygó őszi nappal jutalmazta. A Nemzeti Gyásznapon egybegyűlt közösség megilletődve hallgatta *Nuridsány Zoltánné Mimi* történelmi időkre – diktatúrára – visszanyúló személyes élményét: még az ártatlan *Batthyány* örökmécsesét is figyelték, ki mer emlékezni az 1848–49-es forradalom és szabadságharc áldozataira. Ki mer virágot tenni egy gróf emlékművére? És Mimi merte. Következtesen, minden év

október 6-án fehér rózsát helyezett el a mécesnél, hiába próbálták lebeszélni jóakarói.

Itt a Kárpát-medencében, a monarchia idején öt nemzetiség hadvezérei álltak kivégzőosztag elé, akik mindannyian a szabadságért haltak vértanúhalált.

Széchenyi István 1848-as naplójából idézve, augusztus 13-án ez áll: „Minden világosan látszik előttem! Vértenger.” A Világosi fegyverletétel előtt kerek egy esztendővel!!! – olvasta *Várady Mária*, az *ANI – Budavári Örmény Színház* művésznője. A Legnagyobb magyar váteszi jövődölése beteljesedett.

Kiss Ernő örmény származású vértanúra emlékezünk – e gy örmény hazafias verssel, örmény Miatyánkkal.

2018. október 5-én, 169 évvel a történelmi áldozat után, újra erőt meríthettünk küzdelmeinkhez az Aradi Tizenhárom Vértanú, kiemelten a mi Kiss Ernő altábornagyunk példájából.

Várady Mária

Szám László

Európa hol vagy?

Kik Trianon óta okítanak minket, tanítgatják nekünk a „Vakulj magyar”-t. Ez a tánciskola mikor ér már véget? Elcsépett a kotta, s oly régóta tart! Európa most hol vagy? Hunyadi és Zrínyi barbároktól védtek nyugalmatat itt, s közben földrészeket fosztogattak, vagy épp egymás haját tépték birodalmaid. Mikor elnyomóink hadüzenet nélkül ifjúságunk javát többször learatták, ti csak bámultatok lázas tétlenségben: „hát ilyen nagy dolog” nálunk „a szabadság?”

Egyedül Kapisztrán jött közénk vezérnek egy végső honvédő ütközetet át. Megint készítitek számunkra serényen a szolganemzetek kényszerzubbonyát? Nem boldogít, immár nem fér hozzá kétség, az ördögidézés teljes sikere, elsziporkázott az élmény, de nyomában maradt az alvilág, s nem bírtok vele. Megvan a megoldás (mért legyen jobb másnak?): döögöljön meg hát a szomszéd tehene!

2018. szept. 16.

Négyszáz csíki énekelt a Szent Péter-bazilikában

Áron püspökért – Rómában

A felcsíki egyházi kórusok csaknem négyszáz tagja utazott pénteken Rómába. Az énekes zarándoklat fő célja *Áron püspök* boldoggá avatási eljárásának előmozdítása. Az egyesített kórus tegnap a Magyarok Nagyasszonya búcsúünnepén a római *Szent Péter-bazilika* Katedra-oltáránál tartott szentmisén vett részt.

2015-ben Rómában járt a szépvízi énekkar, *Somorjai Ádám* vatikáni diplomata arra hívta fel a figyelmünket, hogy vigyünk oda csoportokat, hogy legyen, akiket ő

Szent Ignác-templomban. Tegnap, a Magyarok Nagyasszonya búcsú-ünnepén – amely a Szent Péter-bazilika altemplomában található Magyarok Nagyasszonya magyar ká-

Székelyek Rómában. Hangsúlyos jelenlét • Fotó: Ambrus Róbert

bemondjon, tolmácsoljon a Szent Péter téren – magyarázta *Gábor Zoltán* szentszéki tanácsos, szépvízi plébános, a zarándoklat egyik szervezője. – Mi megfogadtuk ezt a buzdítást, tanácskoztunk a felcsíki plébánosokkal és kántorokkal, és most meghívást kaptunk Rómába Magyarország Vatikáni Nagykövetsége részéről október 8-ra, a Magyarok Nagyasszonya búcsújára. A csaknem négyszáz énekesből álló zarándokcsoport vasárnap, október 7-én szentmisén vett részt és énekelt a római

polna búcsúnapja is – a római Szent Péter-bazilika főoltára mögötti Katedra-oltárnál magyar nyelvű szentmisén vett részt a teljes nagy énekkar. A magyarok kápolnájában nem fért a nagy létszámú zarándokcsoport. – Ezen a Mária-búcsún főként Mária-énekeket énekeltek a kórusok – világosított

fel *Gábor Zoltán* plébános. – Az előkészületek, a főszervező *Incze Sándor* szépvízi kántor irányításával több mint félelvét vettek igénybe. Az előre kiválasztott énekek egy kottásfüzetben is megjelentek, a kiadványt minden kórustag kézbe vehette, eszerint gyakorolták be. A Szent Péter-bazilikában többek között a „Nyíljon ki szívetekben az örömvirág” és az „Angyaloknak nagyságos asszonya” kezdetű szenténekeket énekeltek el a pápai himnuszon, valamint a magyar és a székely

himmuszon kívül. A búcsús szentmise főcelebránsa *Palánki Ferenc* Debrecen-Nyíregyházi megyéspüspök volt, aki kiemelte, hogy a magyarság, „Szűzanya népe” Európa békéjén munkálkodik, és a krisztusi értékeket képviseli Európa közepén. Az ünnepi szentmisén a csíki zarándokok székely, illetve csángó ruhát viseltek, hangjuk betöltötte a bazilikát. Vezényelt *Incze Sándor*, *Főrika Attila*,

Gombos Csaba és *Bálint Zsolt*. Előénekek voltak: *Bakos Mihály Károly*, *Kristály Attila*, *Bartos András*, *Főrika Attila*, *Gombos Csaba* és *Bálint Zsolt*. Orgonált *Borcsa Gergely* és *Bíró Zsolt*. A 14 egyházi kórusból álló zarándokcsoport (Balánbánya, Csíkszentdomokos, Dánfalva, Madaras, Csicsó, Madéfalva, Delne, Szépvíz, Szentmiklós, Borzsova, Taploca, Gyimesfelsőlók, Gyimesközéplak egyházközségek és Csíksze-

A Szent Péter-bazilikában Magyarok Nagyasszonya ünnepén

• Fotó: Molnár Fülöp

reda Millenniumi-templomának kórusai) holnap szintén népviseletben vesz részt a Szent Péter téren az általános pápai kihallgatáson. A zarándokok a szépvízi zászlón kívül egy 8 méteres magyar és egy 8 méteres székely zászlót is magukkal visznek.

– Az általános pápai audienciára 15 egyházi énekkel készültünk – mondta Gábor Zoltán. – Legszebb Mária-énekeinket énekeljük el. Ezek között van a „Boldogasszony Anyánk”, az „Egészen szép vagy,

Mária” és a „Dicsértessék a Jézus, Mária neve”. Elénekeljük az „Isten, hazánkért térdelünk elődbe...” kezdetű szenténeket és *P. Márk József* csíksomlyói ferences szerzetes *Márton Áron* püspökről szerzett himnusát is. Az énekes zarándoklatunk egyik fő célja ugyanis megemlékezni *Márton Áron* 1938-ban történt püspöki kinevezésének 80-dik évfordulójáról, és jelenlétünkkel előmozdítani *Áron* püspök

boldoggá avatásának ügyét a Vatikánban. A holnapi általános pápai audiencia alkalmából a felcsíki csoporthoz *Borboly Csaba* megyei tanácselnök és *Tamás József* segédpüspök, általános helynök is csatlakozik. A zarándokcsoport egy nagy méretű fotókönyvet visz a pápának a felcsíki községekről, majd szerda délután hazafelé indul.

Forrás: Daczó Katalin/Hargita Népe
2018. október 09.

Az Aradi Vértanúk ünnepén

Az emlékezés és emlékeztetés folyama-
tossága különösen fontos a nemzetisé-
gek körében a közösség fennmaradása és
megmaradása érdekében. A hazaszeretetet
példaképeit, az Aradi Vértanúkat, szemé-
lyes példamutatásukat fontos
ismételgetni a mai fiatal generá-
ciók számára, hogy megérezzék
és megértsék: a szabadságunkat
az erdélyi örmény kultúránkat,
keresztény értékeinket csak az ő
segítségükkel tudjuk megmen-
teni. Ennek felelőssége ránk
szülőkre, nagyszülőkre hárul.

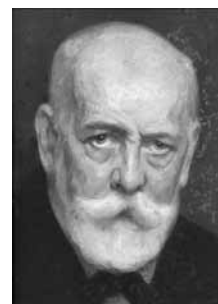
Az október 3.-i emlékünne-
pély az ifjú *Fabók Biborka* átélt
szavalatával kezdődött, *Kerecsen*
János: Az Aradi 13 versével, majd *Dr.*
Hermann Róbert vetített képes előadása
mutatta be az anyai ágon örmény gyöke-
rekkel rendelkező *Görgei Artúr* tábornok

életét, harcászati tudományát, sikereit,
majd hős honvédei életének megmentése
érdekében legnehezebb döntését, a fey-
verletétel elfogadását.

Főhajtás címmel *Tallián Marian* és *Lázár*
Balázs kerek egész műsora vár-
szolta el a közönséget a magyar
irodalom és népzene világába.
Harangzúgás mellett koszorú-
tak a közösség vezetői és meg-
hatódva tettek egy-egy fehér
rózsaszálat a közösség tagjai
a *Kiss Ernő* és *Lázár Vilmos* ara-
di vértanúk kopjafájánál.

A rendezvényt az Erdélyi Ö-
rmény Gyökerek Kulturális Egye-
sület rendezte, támogatta a Buda-
vári ÖNÖ, a II. kerületi ÖÖ, a XII. kerületi
ÖNÖ, a Zuglói Örmény Önkormányzat és
a Fővárosi Örmény Önkormányzat.

I. S.

Görgei Artúr

Nyílt levél

Dátum: 2018. október 19., péntek

Címzett: Várady Mária

Mária Kedves!

Lenyűgöztél! Igazi '56-os hangulatot sikerült megjelenítenetek. Mindenki őszintén emlékezett a műsorban! Még a sminkelten, fáradt arcod is tükrözte az akkori idők lélektani megélését. Ölelek, Mimi

2018. október 18-án 17.10

órákor *Dr. Issekutz Sarolta*, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

elnök-asszonya megnyitotta a hagyományos Örmény Klubot az Orlay utcai Örmény Katolikus Plébánia Dísztermében. A szervező *Záruagné Tancsin Katalin*, a Zuluói Örmény Önkormányzat elnöke izgatottan jelentette be az '56-os műsor témáját és szereplőit. A néma várakozás sűrű csendje fogadta *Várady Máriát*, az *ANI*

Balról: *Hegedüs Valér*, *Körtvélyessy Zsolt*, *Sasvári-Merza Krisztina*, *Várady Mária*

– *Budavári Örmény Színház* művésznőjét. Gyertyagyújtással emlékeztünk *Charles Aznavour* örmény-francia sanzonénekesre, a világon legismertebb GUSZÁN-ra, aki október elsején az égiekhez távozott. Újra felé szálltak *Ó* című híres dalának futamai.

Magyar örménynek lenni kettősséget jelent. Számunkra az 1956-os forradalom és szabadságharc fontos, az élvonalban, életveszélyben ott voltak a szamosújvári örmények, a *Pongrátz* fiúk: *Bajusz(Gergely)* a Corvin közben, *Ernő* a Parlamentben, *András* a Sztálin csizmát lángvágóval darabolta, *Kristóf* a hírvívő mind között. *Sasvári-Merza Krisztina* képviselő remek érzékkel válogatott a Kiskunmajsán, az '56-os Múzeumban elhangzott *Pongrátz Gergely* emlékezéseiből. Az Amerikából hazalátogató *Pongrátz András* a TV nyilvánossága előtt is erről beszélt. Mert a forradalom leverése után a megtorlás elől

Hegedüs Valér zongoraművész

Sasvári-Merza Krisztina

Körtvélyessy Zsolt

hazám kezdetű dalt. És honvágyukon nem győzött a józan ész. Hazajöttök, börtönlakónak.

És ezen az októberi délutánon jött közénk *Körtvélyessy Zsolt* Jászai Mari-díjas, érdekes művész. És mi hallgattuk Őt, amint harminc éve fájdalomból, szerelemből,

elmenekülhettek, világgá mehetek. *Isten veled, Budapest, te édes* – búcsúzott már sok áldozat ettől a világvárostól, melyet rommá lőtt a szovjet hadsereg 1944 telén, és 1956 őszén. És pokoli taktikával a Magyar Rádiót visszafoglalt kommunisták csalogató dalt sugároztak a Rádióban. A menekült táborban hallgatták *Wittner Máriáék* az *Oly távol, messze van*

életigenlésből és hazaszeretetből született gyöngyeit elénk tárta.

Kitűnő társaságban voltunk: *Ady Endre*, *József Attila*, *Nemes Nagy Ágnes*, *Füst Milán*, *Pilinszky János*, *Wass Albert*, *Csoóri Sándor*, *Nagy László* és *Vörösmarty Mihály*. Csak oly mélyen kell érteni a verseket, ahogy *Körtvélyessy Zsolt* érti, és oly bravúros, tévedhetetlen technikai tudással, könnyedén kell tolmácsolni, ahogy csak a legnagyobbak tudják, ahogy *Körtvélyessy Zsolt* művészi nagysága ezt lehetővé teszi. Vers-raadásként *József Attila* Óda című költeményében gyönyörködhattunk. Kegyelmi állapot mindannyiunk számára, előadónak és hallgatónak egyaránt.

Végre igazi zongorán hallhattuk csillogni-villogni *Hegedüs Valér* zongoraművész mindent kifejező zongorajátékát. Az évfordulók fontosak, *Liszt Ferenc* október 22-én született. Méltó zárásként *Liszt Ferenc* az Aradi Vértanúk kivégzése után komponált lassú és egyben lírai gyászzenéje csendült fel. Mint mindig, *Hegedüs Valér* szívesen játszott egy elbűvölő ráadást, természetesen *Liszt* kompozíciót.

Aztán meglepetésként arcunkra fagyott a mosoly, amikor megtudtuk, hogy köztünk van valaki, aki Szamosújváron töltötte börtönéveit, az '56-os forradalom erdélyi megtorlásának áldozataként. *Gál Tibor* a börtön udvaráról látta égni a Szamosújvári templomunk tornyát.

Mindenkinek köszönjük a fáradozását!

Várady Mária
a Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat elnöke

Képtár

Fogolykiváltó Boldogasszony búcsú és Tarkanap

A szentmisén...

Fogolykiváltó Boldogasszony búcsú és Tarkanap
Ákos atyával

Mártonffy Miklós zongoraművész

Kövér István

Rendezte: EÖGYKE és a Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat, 2018. 09. 23.
Támogatta: Budavári ÖNÖ, XII. ker. ÖNÖ, Zuglói ÖÖ.

A II. kerületi örmény koszorúzás a Széna téren 2018.
október 23-án

Délvidéki örmény nemesek előadása a Jókai Klubban, előadó: dr. Issekutz Sarolta, 2018. szeptember 26.

A XII. kerületi Örmény Önkormányzat gálaműsora a MOM Kupolatermében, 2018. október 31-én
– Hegedüs Annamária elnök
(Beszámoló a következő lapszámban.)

Bíró Sándor

Bravúrosan teljesít az (örmény gyökerű) udvarhelyi sakkozó

A Székelyudvarhelyi Iskolás Sportklub (edző *Balázs István*) tehetséges sakkozója, a 14. évét november 11-én ünneplő *Nagy-Elek Tamás* szenzációs bravúrt hajtott végre az elmúlt hetekben.

Huszonnégy nap alatt három, klasszikus játékidővel rendezett versenyen játszott, 421 Élő-pontot nyert, és mindhárom tornán kategóriadijas lett. Tamás sikersorozata augusztus 17-én, a csíkszeredai versennyel kezdődött, ahol a főcsoportban az 1800 Élő-pont alattiaknál végzett az élen, és 120 pontot nyert.

(<https://szekelyhon.ro/sport/bravurosan-teljesit-az-udvarhelyi-sakkozó>, 2018. szeptember 25.)

Nagy-Elek Tamás felmenői között van *Nagy Józsefné Tolbej Letzia* rom. kath. (nemes), aki 1840-ben, Szentandrás havának 2. napján szülte Katalin nevű lányát, akit Szilágysomlyón aznap meg is keresztelt *Máté Pál* somlyói káplán. Keresztanyja *Besenczki Rebeka* (szintén örmény gyökerű), *Farkas Domokos* neje.

(Kiegészítések: *Bálintné Kovács Júlia*)

Koronon az 5. fordulóban Nagy-Elek Tamás (balra)
Antal Hunor Zoltánt győzte le

Fotó: Bíró Sándor

Meghalt Charles Aznavour francia sanzonénekes

Meghalt *Charles Aznavour*, a francia sanzon legnagyobbjainak egyike, 94 éves volt.

Az örmény származású francia énekes, dalszerző, filmszínész emlékét több mint 1400 saját szerzeménye és hatvanál is több film őrzi.

Méltatói úgy fogalmaznak, hogy Aznavour maga volt Franciaország – a legjobb érte-

lemben vett nemzetköziség, ugyanakkor a köztársasági alapértékek követe, miközben a sárm, a romantika, az északi országrész zárkózottsága és a déli extravaganciája is megvolt benne.

Párizsban élő örmény művészek gyermekeként látta meg a napvilágot 1924-ben (*Shahnour Varinag Aznavourian*). Apja énekes, anyja színésznő volt, de ebből ritkán tudtak megélni. Aznavour apja gyakran vállalt munkát éttermekben. Charles első szereplése is családi produkció volt: apja és Aida nővére énekeltek, ő pedig táncolt – örmény táncokat adott elő.

Karrierje 9 évesen, egy gyerekszínházban indult, akkor vette fel az Aznavour nevet. Akkoriban *Charles Trenet* volt az ideálja.

Edith Piaf fedezte fel a II. világháború vége után, amikor Aznavour kabarékban énekelt – a többi között Piaf dalait is

– barátja, a zongorista *Pierre Roche* kíséretével. *Edith Piaf* mindkettejüket magával vitte amerikai, majd kanadai turnéjára – Aznavour több – később slágerre vált – dalt is írt neki ebben az időben. Ettől kezdve pályája megállíthatatlanul ívelt a csúcs felé, ahonnan több mint fél évszázad után sem tudta letaszítani semmi és senki. Az utolsó hetekig aktív közéleti szerepet játszott, még az évtized közepén is adott koncerteket.

Háromszor nőtült, hat gyermeke született. Katia lánya vokalistaként évek óta együtt lép vele. Legkisebb fia, Nicolas, mindennapi társa lett öregségében. Meggyőződéséért mindig síkra szállt, a politikai életben is állást foglalt, ha szükségesnek tartotta. Az 1970-es évek közepén *Giscard d'Estaing* mellett kampányolt. Az ezredforduló után nem sokkal *Jacques Chirac*, a második évtized elején *Nicolas Sárközi* mellett tette le voksát.

Miután Franciaország tiszteletbeli konzulja lett Örményországban, elfogadta családjá hazájának megbízatását is – 2009 februárjától Örményország svájci nagykövete lett.

Megjelent EURONEWS honlapon

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy a közösségünk tagja, **Zakróczy Béla** villamosmérnök 95 éves korában 2018. október 9-én csendesen elhunyt.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek 2018. (XXII. évfolyam) tartalomjegyzéke

XXII. évfolyam 233. szám 2018. január–február

Minden vasárnap elhangzik – dr. Sasvári László

Karácsonyi klubdelután díjakkal – Pagonyi Judit és dr. Issekutz Sarolta

Szongoth Gábor méltatása – dr. Issekutz Sarolta

EÖGYKE 2017. évi beszámolója – dr. Issekutz Sarolta elnök

Elkészült Lukács Béla (1847-1901) volt közmunka- és közlekedésügyi államtitkár, kereskedelemügyi miniszter bronz mellszobra – M

Minden vasárnap elhangzik 2. rész – dr. Sasvári László

A cél, hogy az üldözött keresztények őseik földjén, biztonságban, szabadon éljenek
– (kdn.hu 2017. december 26.)

A nyolcvanéves Murádin Jenőnek, születésnapjára

Meglepetés Könyvbemutató a 80 éves Muradin Jenőnek – Balázs Bence

Boldog Dr. Bogdánffy Szilárd titkos püspök 65 éve halt mártírhálált – dr. Issekutz Sarolta

Örmény tanulmányok Magyarországon – interjú Kovács Bálinttal – Szuromi Kristóf

Ősök nyomában – három emlékezetes pillanat – Gyarmati Béla

Egyházi hírlevél 8., 2018. évi plébániai célok és programok

Meghívó

Programajánlók

Örmény est a Vigadóban – lochom István

Nemzetiségi Karácsony a XV. kerületben – Dr. Cs. G.

Emlékezzünk! Digitális identitás – Dávid Csaba

„Még mindig jelentkezik családok!” – Dr. Száva Tibor-Sándor

A háromszéki Ozsdolára telepedett Mánya-család

Volt egyszer egy Szentháromság vagy Nits-féle patika 1. rész – Nits János

Bemutatkozott a „Classic Szalon” – Z.A.D.

Mcheta-Feldebrő, avagy a kaukázusi kapcsolat – Czako Gábor

Kettős életet élt a híres magyar színész – (inforadio.hu/kultura/2017/12/03)

Mikulásváró az Orlay utcában – M

Az Árpád-szobor hazatért (2017.október 17.) – Bartos Lóránt

„Élő emlékezet” – Örmény származású családok Marosvásárhelyen 9. rész

Tolokán család... Dobribán Család... Esztégár család

Magyarörmény számbavétel – Daczó Katalin

Humor... Humor... Humor...

1%

Szomorújelentések

XXII. évfolyam 234. szám 2018. március–április

Minden vasárnap elhangzik – dr. Sasvári László

Vidám farsanggal üztünk telet, és várjuk a tavaszt – Megjelent a Fővárosi Örmény Önkormányzat honlapján

Magyar Himnusz Kr. u. 410-ből – ismeretlen szerző

Huj, huj, hajrá! – Czako Gábor

Vége a finnugrázoknak és a finnugor elméletnek! Most már tudományosan is bizonyított! – Haiman Éva

A Szent Korona egyik története: örmények és hunok készítették? – Majer Tamás

Hős vagy áruló? Görgei a mérlegen – Szilvay Gergely

Filmkincs: látta már Görgei Artúrt ebben az 1910-es filmhíradóban? – Mehlhoffer Tamás

Olvasói levél – Kerek évfordulók Bárány Dániel Ernő...

Egy hős magyar asszony – Gálfalvi Gábor ny. ig. tanító

Humor...

A 80 éves Korniss Péter életmű-kiállítása – Wagner István

Idegen földre ne siess... Kallós Zoltán emlékére – Moszkovits János

„Szongott Kristóf Szongoth szemmel” – Szongoth Gábor

Seremetyeff-Papp János előadása a januári klubon

Programajánlók és tanfolyamok

Volt egyszer egy Szentháromság vagy Nits-féle patika 2. rész – Nagy Béla

Nagy Béla méltatása – Dáné Tibor Kálmán

Humor...

A nyolcvanéves Murádin Jenőnek, születésnapjára – Megjelent a Szabadsag.ro online újságban

Játszd a régi zenéket! – Galsai Dániel

Király Mária Sarolta Ciupe – Meghívó

Olvasói levél – Haraga Attila Kálmán

Minden vasárnap elhangzik... „...hallhatatlan lényeg...” – dr. Sasvári László

Hollósy Szalon estje – B.

Az első „Szabadegetem”-i előadás – Z.A.D.

Hollósy Simonra emlékeztek a hegyvidékiek – Hegedűs Annamária

Humor...

„Élő emlékezet” – Örmény származású családok Marosvásárhelyen 10. rész – Kopacz család

Humor...

Olvasmányaimból tallóztam – Bálintné Kovács Júlia

Szomorújelentés

Csillagtúrák Erdély szívében...

1%

XXII. évfolyam 235. szám 2018. május–június

Minden vasárnap elhangzik – dr. Sasvári László

Fővárosi Örmény Klub március 15-i ünnepén – BJ.

Árpád-kori körtemplomaink üzenete – Szakács Gábor

Örmények – Budán! – Várady Mária

XV. kerületi megemlékezés 1848-ra – Életképek c. kerületi újság

Archívumunkból Magyar örmények! – Dr. Herrmann Antal

A Genocídium 103. évfordulója – Z.A.D.

TÁJÉKOZTATÓ – Esztergály Zsófia Zita

A magyar-örmény identitás lényege – Beder Tibor

Kerek évforduló – 150 évvel ezelőtt született Urmánczy Nándor hagyatéka – Szakács Gábor

Egy elfeledett közösség nyomában - levéltári dokumentumok az örményekről – AKTAKALAND 2015. 05. 06.

H+ősök újra – Ázbej Kristóf, Fülöp Gábor és Olajos Ilka kiállítása – Hegyvidék galéria

Örmény genocídium 103 megemlékezés, könyvbemutató és zene - zene - zene...

Programajánlók és tanfolyamok

Gyökerek – Forrás Nyugati jelen 2007

Az EME tiszteleti tagja lett Murádin László...

Málenkij Robor kiállítás: Örmény gyökerűek után kutakodtak a Hegyvidékiek – Hegedűs Annamária

Örmények Uzonban – Ambrus Anna nyugdíjas tanárnő

Ünnepi események zárandokhelyül szánt udvarhelyi magyarörmény emlékhely – Molnár Melinda

Minden vasárnap elhangzik 2. – dr. Sasvári László

Kerek évforduló – 140 évvel ezelőtt született Dr. Fogolyán Kristóf élete – forrás: dr. Fogolyán Kristóf

Megyei Sürgősségi Kórház. Sepsiszentgyörgy

„Élő emlékezet” – Örmény származású családok Marosvásárhelyen 11. rész Ávéd család, Várterész család

A magyarországi örmény kolónia és a néprajzkutatás a XIX–XX. század fordulóján 1. rész – Krajcsír Piroska

Szomorújelentések

Nekrológ helyett – Zakariás Péter bácsiról... „Az örmény ültet is fát, nem csak kivág” – Esztergály Zsófia, László Gyöngyi

Meghalt Demján Sándor – Brückner Gergely írása alapján

1%

Elhunyt Szervátiusz Tibor szobrászművész – EMMI Kultúráért Felelős Államtitkárság

XXII. évfolyam 236. szám 2018. július–augusztus

Minden vasárnap elhangzik – dr. Sasvári László

Naregi Szent Gergely: A bánat könyve – Beszélgetés a szív mélyéből Istennel – Dr. Szám László

Honnan is származnak a magyarok? Magyar Krónika című lap interjúja Kásler Miklós professzorral – Nagy Gábor

Ávéd doktor gyűjteménye – Korom András

Ávéd Jánosé Az év praxisa díj – megerősítésnek tartja az elismerést a mindszei háziorvos – Máté Gergely

Dr. Ávéd János: különleges és egyben felelősségteljes életforma a háziorvosi hivatás – Tóth András

Szavaink aranyágya – Czako Gábor

Fény, víz, levegő.. Gopcsa Paula kiállítása a Józsefvárosi Galériában – Szakolczay Lajos

Világosító szent Gergely ünnepség Zuglóban – Zárug Katalin

Igazi csoda: A Bibliát örmények adták Kínának Bibliafordító: Hovhannes Ghazarjan – Dr. Békefy Lajos

Székelyhidyi Ferenc operaénekes... Szerkesztette I. S. – Wikipédia

Magyarörmény, Székelymagyar (részlet) – Puskás Attila

Humor... Humor... Humor...

Csíkszépvízi kulturális rendezvény, búcsú és családi találkozó – május 25–26. – M

Kapcsolattartás, Ohánovics család 1. rész – Bálintné Kovács Júlia

Maroshévíz a jövőnek üzen: nem hagyja veszni a múltat (részlet) – Balázs Katalin

Programajánló

A magyarországi örmény kolónia és a néprajzkutatás a XIX–XX. század fordulóján 2. rész – Krajcsír Piroska

Magyarörmény hírességeink. Emléktábla avatás az Örmény Katolikus Templomban 2018. 05. 20-án

– dr. Issekutz Sarolta

Híres magyarörmények tablója

A gyergyói hurutos laskalevest kiáltották ki a legjobbnak a Ceglédi Laskafesztiválon – Pethő Melánia

Nyolc kutató foglalta össze Székelyföld egykori hadtörténetét – Szépvízen mutatták be a kiadványt

– Molnár Rajmond

Az elfelejtett/eltűnt magyarörmény katolikusok nyomában – Haraga Attila Kálmán

Minden vasárnap elhangzik az örmény templomban – dr. Sasvári László

Az uzoni Temesváry-kastély – Wikipedia

„Élő emlékezet” – Örmény származású családok Marosvásárhelyen 12. rész – ZAKARIÁS család

– Adatközlő: Kádár (Ferencz) Borbála

Dájbukát (Dályay) család – Adatközlő: Kollár (szül. Dályay) Margit

Száva család – Adatközlő: dr. Száva György Dániel

Fejér család – Dr. Száva Tibor Sándor

Dájbukát család – Adatközlő: Dr. Budan Mária Imola

Harmath István alkotását választották – Menyhárt Borbála

XXII. évfolyam 237. szám 2018. szeptember–október

Minden vasárnap elhangzik... „...haláloddal legyőzted a halált...” – dr. Sasvári László
 Beszámoló a Fővárosi Örmény Klub 2018. július – augusztusi klubdelutánjairól
 Tapsvihart kiváltó előadás az EÖGYKE-klubon – Ifj. Tompó László
 Paula! Boldog, boldog születésnapot! – Várady Mária, a BÖNÖ elnöke
 Egyre közelebb kerülünk ahhoz, amit az erdélyi örmények már régen tudnak hagyományaik révén.
 Az örmények és a Honfoglalás – Dr. Gopcsa László
 Egy örmény könyv kapcsán – Laczka József
 A nagytótlaki kerekgyház – Varga Géza írástörténész
 A kallódsi kerektemplom – Internetről
 Attila és Árpád nyelve – Czákó Gábor
 Olvasói levél – Gazdovits Miklós
 Aktívak a hegyvidékiek – Hegedüs Annamária elnök
 Kincsek a művészeti múzeum falai között – Köllő Katalin
 Képek Gyergyószentmiklós történetéből – Dr. Garda Dezső
 Minden vasárnap elhangzik... „...aki egy vagy a Szentháromságból...” – dr. Sasvári László
 Kovrig Béla testnevelő tanár – Schmidt Sándor tanár
 Olvasói levél – rendhagyó bevezetővel – Bálintné Kovács Júlia
 A kolozsvári Szent Mihály plébánia papvendégeinek könyve (1906-1964) (részlet) – Sas Péter
 Szent Nerszesz Snorhali találós kérdéseiből...
 Kapcsolattartás, Ohánovics család... Zoltán
 Programajánló
 A magyarországi örmény kolónia és a néprajzkutatás a XIX-XX. század fordulóján – 3. rész – Krajcsír Piroska
 Csillagtúrák Erdély szívében Kastélyok, falképes templomok, kulturális események és kulináris élmények...
 Képgaléria
 Hazám, keresztény Európa – Szabó Lőrinc
 Kerek évforduló 130 évvel ezelőtt született Pungutz Antal – dr. Gabányi János
 Az örmény nép jellemzése – dr. Hovhannesian Eghia
 Gróf Karátsonyi Guidó felterjesztése Pilisvörösvár Város Díszpolgári címére...
 Világosító szent Gergely búcsú... képgaléria
 Roska Márton régész pokoljárása – Vincze Zoltán
 Nem tanárnak, papnak szentelték fel (részletek) – Balázs Katalin
 Erzsébetvárosi Nagyboldogasszony napi búcsú – 2018. augusztus 15., Képgaléria

XXII. évfolyam 238. szám 2018. november–december

Minden vasárnap elhangzik... „...haláloddal legyőzted a halált...” – dr. Sasvári László
 ISMÉT ERDÉLY... Barangolás és honismereti túra Erdélyben – 2018. július 15–20. – dr. Hámory Beáta
 Magyarország leánya – Magyar támogatással építettek újjá egy iraki keresztény települést – MTI
 Örmények a Szentföldön – Hegedüs Annamária
 Minden vasárnap elhangzik... „...haláloddal legyőzted a halált...” – dr. Sasvári László
 Magyarországot a Kereszt Népe címmel tüntették ki Washingtonban – kdn.p.hu
 Czetz János nyomában – a honvédtábornok tanulmányai helyszínén jártunk – Pagonyi Judit
 Nyomorult világ rokkant segítőtje Tokay Csöpi köszöntésére – Gábor Ferenc
 Beszámoló a Gyergyószentmiklói VIII. Örmény Művészeti Fesztiválról – Nuridsány Zoltánné
 Találkozásom Gyergyóval – Gopcsa Paula
 Gyergyószentmiklós Kisboldogasszony-búcsúja (részlet) – Rom.Kat.ro.
 Ismét nagy sikert aratott a Kárpát-medencei Székely- és Magyarörmény Fesztivál – Pagonyi Judit
 „Örményül” főztek közösségünk tagjai – Pagonyi Judit
 „Naplókönyvem kortörténet akar lenni. Nem utólag elkészített emlékirat, hanem az események
 sodrában megírt napló.” – Szappanyos Tamás/Pagonyi Judit
 Programajánló – Meghívók
 Örmények a Katolikus Rádióban – Horváth Pál
 Ferenc Pápa levele az örmény mechtarista kongregáció jubileumára – Lejegyezte Hegedüs Annamária
 Haroutune Selimian: ha a közel-kelet kereszténység nélkül marad, a szélsőséges iszlám hazájává válik
 – Pagonyi Judit
 Orbán Viktor a legnagyobb szíriai protestáns gyülekezetek vezetőit fogadta – MTI
 A mi Kiss Ernőnk – Várady Mária
 Európa hol vagy? – Szám László
 Négyszáz csíki énekelt a Szent Péter-bazilikában Áron püspökért – Rómában – Daczó Katalin/Hargita Népe
 Az Aradi Vértanúk ünnepén – I.S.
 Nyílt levél – Várady Mária
 Képtár...
 Bravúrosan teljesít az (örmény gyökerű) udvarhelyi sakkozó – szekelyhon. ro
 Meghalt Charles Aznavour francia szonézénekes – EURONEWS
 Az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek 2018. (XXII. évfolyam) tartalomjegyzéke

Gróf Teleki Sándor 1848–1849-es honvédezzredes „*Örményekről emlékeim*” c. alkotásából:
 „...Minden nemzetiségek között az egyedüli, mely él velünk és halna érettünk; szorgalmas, takarékos, vállalkozó, vendégszerető nép, pártfogója irodalmunknak, művészetünknek; bátor katona, az 1848–49-es erdélyi hadjáratban minden nemzetségből került ellenünk kém, örmény egy sem.”

A II. kerületi Örmény Önkormányzat 2018. november 6-án nyitotta meg Az örmény kultúra „1001” szála és formája című kiállítását a Marezbányi Téri Művelődési Központ Galériáján. A kiállítás november 20-ig látogatható. Beszámoló a következő lapszámban.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.
Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Tel./Fax:** 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

Bp. Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat, Ferencvárosi ÖNÖ, XII. kerületi ÖNÖ, Budavári ÖNÖ, Zuglói Örmény Önkormányzat, XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat, Fővárosi Örmény Önkormányzat

Nyilvántartási szám: CE/13136-3/2017

Felelős főszerkesztő és kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: (1) 201-1011

Lapzárta: minden páratlan hónap első hétfőjén!

Tördelés: Bauer Csilla

Nyomdai munkák: Pannónia Nyomda Kft.